

Svätý Otec František na Slovensku

Príhovory, homílie, rozhovor s jezuitmi

12. až 15. september 2021

Obsah

Príhovor k zástupcom kresťanských cirkví na Nunciatúre	3
Príhovor v záhrade Prezidentského paláca.....	5
Príhovor k židovskej komunite na Rybnom námestí	8
Príhovor v bratislavskej Katedrále sv. Martina.....	10
Homília v Prešove	15
Príhovor na Luníku IX.....	17
Príhovor k mladým v Košiciach	19
Homília v Šaštíne	23
Záverečný príhovor v Šaštíne	25
Máme strach zo slobody	26
Príhovory Svätého Otca Františka počas návštevy Slovenska	30
Zhrnutie na generálnej audiencii v Ríme 22.9.2021.....	31

Príhovor k zástupcom kresťanských cirkví na Nunciatúre

Drahí členovia Ekumenickej rady cirkví v Slovenskej republike,

srdečne vás pozdravujem a ďakujem vám, že ste prijali pozvanie a vyšli mi v ústrety: ja, pútnik na Slovensku, vy, vítaní hostia na Nunciatúre! Som rád, že prvé stretnutie je s vami: je to znak, že kresťanská viera je a chce byť v tejto krajine semienkom jednoty a kvasom bratstva. Ďakujem, Vaša Blaženosť, brat Rastislav, za Vašu prítomnosť; ďakujem, drahý biskup Ivan, predseda Ekumenickej rady, za slová, ktoré ste mi adresovali a ktoré svedčia o odhodlaní naďalej kráčať spolu, aby sa prešlo od konfliktu k spoločenstvu.

Cesta vašich komunít začala nanovo po rokoch ateistického prenasledovania, keď bola náboženská sloboda znemožnená alebo tvrdo skúšaná. Potom konečne nastala. Teraz vás spája úsek cesty, na ktorom skusujete, aké je pekné, ale zároveň ťažké žiť vieru v slobode. Existuje totiž pokušenie znova sa stať otrokmi, iste, už nie režimu, ale ešte horšieho otroctva, toho vnútorného.

Pred týmto vystríhal Dostojevskij v slávnom príbehu *Legenda o Veľkom inkvizítovi*. Ježiš sa vrátil na zem a uväznili ho. Inkvizítor mu adresuje ostré slová: vznáša proti nemu obžalobu, že dal ľudskej slobode príliš veľkú dôležitosť. Hovorí mu: „Chceš ísť do sveta a ideš s prázdnyimi rukami, s akýmsi príslubom slobody, ktorý oni vo svojej prostoduchosti a vrozenom rozvratníctve nemôžu ani pochopiť, ktorého sa boja a ľakajú – lebo nikdy nebolo pre človeka a ľudskú spoločnosť nič neznesiteľnejšie ako sloboda!“
(*Bratia Karamazovci I.*, Bratislava 1990, s. 311)

A ešte pritvrdzuje, keď dodáva, že ľudia sú pripravení vymeniť svoju slobodu za pohodlnejšie otroctvo, podriadenie sa niekomu, kto za nich rozhodne, aby mali chlieb a istoty. A tak Ježišovi vyčíta, že sa nechcel stať cisárom, aby zlomil svedomie ľudí a nastolil pokoj silou. Namiesto toho naďalej uprednostnil ľudskú slobodu, kým ľudstvo žiada „chlieb a niečo k tomu“.

Drahí bratia, nech sa nám nestane takáto vec; pomôžme si navzájom, aby sme nepadli do pasce uspokojenia sa s chlebom a niečím k tomu. Lebo toto riziko prichádza znenazdania, keď sa situácia znormalizuje, keď sme sa ustálili a usadili s cieľom zachovať si pokojný život. Potom to, na čo sa zameriavame, nie je „sloboda, ktorú máme v Ježišovi Kristovi“ (Gal 2,4), jeho pravda, ktorá nás oslobodzuje (porov. Jn 8,32), ale získanie priestoru a privilégií, čo je podľa evanjelia ten „chlieb a niečo k tomu“.

Tu zo srdca Európy nás to núti sa pýtať: nestratili sme trochu my kresťania horlivosť ohlasovania a proroctvo svedectva? To, čo nás oslobodzuje, je pravda evanjelia alebo sa cítime slobodní, keď si zaobstaráme komfortné zóny, ktoré nám umožňujú riadiť svoj život a pokojne napredovať bez negatívnych odoziev?

A ďalej, uspokojac sa s chlebom a istotami, nestratili sme azda elán v hľadaní jednoty, za ktorú prosil Ježiš, jednoty, ktorá vyžaduje zrelú slobodu silných rozhodnutí, zriekania a obety, ale je predpokladom, aby svet uveril (porov. Jn 17,21)? Nezaujímajme sa len o to, čo môže osožiť našim jednotlivým komunitám. Sloboda brata a sestry je aj našou slobodou, lebo naša sloboda nie je úplnou bez neho a bez nej.

Tu sa evanjelizácia zrodila bratským spôsobom, nesúc pečať, ktorú jej vtlačili svätí solúnski bratia Cyril a Metod. Títo svedkovia kresťanstva, ktoré bolo ešte jednotné a zapálené horlivosťou ohlasovania, nech nám pomôžu pokračovať v ceste a rozvíjať medzi sebou v Ježišovom mene bratské spoločenstvo.

Napokon, ako si môžeme želať Európu, ktorá znova nájde svoje kresťanské korene, ak sme my sami vykorenení z plného spoločenstva? Ako môžeme snívať o Európe slobodnej od ideológií, ak nemáme odvahu postaviť Ježišovú slobodu pred potreby jednotlivých skupín veriacich?

Je ťažké žiadať si Európu viac preniknutú evanjeliom, ak nás netrápi, že ešte nie sme plne zjednotení medzi sebou na tomto kontinente a že sa o seba navzájom nestaráme. Praktické výpočty, historické dôvody a politické väzby nemôžu byť neprekonateľnými prekážkami na našej ceste.

Nech nám pomáhajú svätí Cyril a Metod, „predchodcovia ekumenizmu“ (sv. Ján Pavol II., encyklika *Slavorum apostoli*, 14), v snahe o zosúladenie rozdielností v Duchu Svätom, o jednotu, ktorá bez toho, aby bola uniformnosťou, by bola znakom a svedectvom slobody Krista, Pána, ktorý uvoľňuje putá minulosti a uzdravuje nás zo strachov a bojzlivosti.

Vo svojej dobe Cyril a Metod umožnili, aby sa Božie slovo vtelilo na tomto území (porov. Jn 1,14). Chcel by som sa s vami v tejto perspektíve podeliť o dva podnety, bratské rady pre šírenie evanjelia slobody a jednoty dnes. Prvý sa týka *kontemplácie*. Rozlišovací znak slovanských národov, ktorý by ste si spoločne mali zachovať, je kontemplatívna črta, ktorá ide nad rámec filozofických a teologických konceptualizácií, vychádzajúc zo skúsenostnej viery, ktorá vie prijať tajomstvo.

Pomáhajte si pestovať túto duchovnú tradíciu, ktorú Európa tak veľmi potrebuje; zvlášť má po nej smäď cirkevný západ, aby znova našiel krásu adorácie Boha a dôležitosť nevnímať spoločenstvo viery predovšetkým na základe programovej a funkčnej efektívnosti.

Druhá rada sa týka *akcie*. Jednota sa nedosahuje natoľko dobrými úmyslami a dodržiavaním nejakej spoločnej hodnoty, ako skôr tým, že robíme niečo pre tých, ktorí nás väčšmi približujú k Pánovi. Kto to je? Sú to chudobní, lebo v nich je prítomný Ježiš (porov. Mt 25, 0). Podelenie sa s láskou otvára širšie horizonty a pomáha kráčať svižnejšie, prekonávajúc predsudky a nedorozumenia. A aj toto je črta, ktorá našla dobrú pôdu v tejto krajine, kde sa v škole učí nasпамäť jedna báseň, ktorá okrem iného obsahuje veľmi peknú pasáž: „Ale keď na naše dvere zaklope ruka cudzia v úprimnej dôvere: kto je, ten je; či je on zblízka, či zďaleka: Vo dne, v noci na stole dar boží ho čaká“ (Samo Chalupka, *Mor ho!*, 1864). Nech je na stole každého jedného dar boží. Zatiaľ čo ešte nie sme schopní zdieľať rovnaký eucharistický stôl, môžeme spolu prichýliť Ježiša tým, že mu poslúžime v chudobných. Bude to sugestívnejší znak než množstvo slov a občianskej spoločnosti pomôže pochopiť, zvlášť v tomto bolestnom období, že len vtedy, keď budeme stáť na strane tých najslabších, sa dostaneme z pandémie naozaj všetci.

Drahí bratia, ďakujem vám za vašu prítomnosť a za vašu cestu: mierna a pohostinná povaha, typická pre slovenský ľud, tradičné pokojné spolunažívanie medzi vami a vaša spolupráca pre dobro krajiny sú vzácne pre kvas evanjelia. Povzbudzujem vás, aby ste pokračovali v ekumenickej ceste, ktorá je vzácnym pokladom, ktorého sa netreba vzdať. Uist'ujem vás, že si na vás spomeniem v modlitbe, a prosím vás, aby ste sa za mňa modlili. Ďakujem.

Príhovor v záhrade Prezidentského paláca

Vážená pani prezidentka, vážení členovia vlády a diplomatického zboru, predstavitelia spoločenského a náboženského života, dámy a páni!

Chcem vyjadriť vďaka pani prezidentke Zuzane Čaputovej za slová privítania, ktoré mi adresovala, aj v mene vás a všetkých ľudí. Všetkých vás pozdravujem a som rád, že som na Slovensku. Prišiel som ako pútnik do mladej krajiny s dávnou históriou, do zeme s hlbokými koreňmi, umiestnenej v srdci Európy.

Naozaj sa nachádzam v „strednej zemi“, cez ktorú už toľkí prešli. Tieto územia tvorili hranicu Rímskej ríše a boli miestami vzájomného pôsobenia západného a východného kresťanstva; od Veľkej Moravy až po Uhorské kráľovstvo, od Československej republiky až po dnešok ste sa uprostred nie malého počtu skúšok dokázali pokojamilovným spôsobom integrovať a odlíšiť: pred dvadsiatimi ôsmimi rokmi svet obdivoval nekonfliktný zrod dvoch nezávislých krajín. A rád by som pripomenul, že sa to udialo bezprostredne po kanonizácii svätej Anežky.

Tieto dejiny pozývajú Slovensko, aby bolo posolstvom pokoja v srdci Európy. A čo všetko naznačuje veľký modrý pás na vašej zástave, ktorý symbolizuje bratstvo so slovanskými národmi.

Bratstvo potrebujeme, aby sme mohli podporovať integráciu, ktorá sa stáva stále dôležitejšou. Je naliehavé práve teraz, vo chvíli, keď po tvrdých mesiacoch pandémie očakávame, spolu s mnohými ťažkosťami, vytúžený nový štart ekonomiky, ktorému pomáhajú plány obnovy Európskej únie.

Je tu však riziko unáhlenia sa a podľahnutia pokušeniu zisku, vyvolávajúcich prechodnú eufóriu, ktorá namiesto spájania rozdeľuje. Navyše samotné oživenie ekonomiky nie je dostačujúce vo svete, kde sme všetci prepojení, kde všetci obývame strednú zem.

Kým na rôznych frontoch pokračujú boje o nadvládu, nech táto krajina naďalej potvrdzuje svoje posolstvo integrácie a pokoja a Európa nech sa vyznačuje solidaritou prekračujúcou svoje hranice, ktorá by ju mohla dostať späť do centra dejín. Slovenské dejiny sú nezmazateľne poznačené vierou, ktorá, dúfam, pomôže prirodzeným spôsobom udržiavať úmysly a pocity bratstva. Tie môžete načerpať z veľkolepých životov svätých Cyrila a Metoda, ktorí šírili evanjelium v čase, keď boli kresťania tohto kontinentu jednotní, a aj dnes spájajú vierovyznania tohto územia.

Cítili sa byť pre všetkých a hľadali spoločenstvo so všetkými: Slovanmi, Grékmi a Latincami. Pevnosť ich viery sa tak prejavovala v spontánnej otvorenosti. Je to dedičstvo, ktorého ovocie ste povolani v tejto chvíli zbierať, aby ste boli aj v tomto čase znakom jednoty.

Drahí priatelia, nech z vašich srdc nevymizne toto povolanie k bratstvu, ale nech vždy sprevádza sympatickú autentickosť, ktorá vás charakterizuje. Venujete veľkú pozornosť pohostinnosti, oslovuje ma typický spôsob slovanského privítania, pri ktorom sa návštevníkovi ponúkne chlieb a soľ. Chcel by som sa teraz inšpirovať týmito jednoduchými a vzácnymi darmi, presiaknutými evanjeliom:

Chlieb, ktorý si vybral Boh, aby sa stal prítomným medzi nami, je podstatný. Písmo nás pozýva, aby sme ho nezhromažďovali, ale delili sa oň. Chlieb, o ktorom hovorí evanjelium, sa často láme. Je to silné posolstvo pre náš spoločný život: hovorí nám, že skutočné bohatstvo nespočíva vo zväčšovaní množstva toho, čo máme, ale v delení sa rovnakým dielom s tými, čo sú okolo nás.

Chlieb, ktorého lámanie evokuje krehkosť, pozýva zvlášť k starostlivosti o tých najslabších. Nech nikto nie je stigmatizovaný alebo diskriminovaný. Kresťanský pohľad nevidí v tých najkrehkejších bremeno alebo problém, ale bratov a sestry, ktorých máme sprevádzať a opatrovať.

Nalámaný a rovnakým dielom rozdelený chlieb pripomína význam spravodlivosti, dávať každému príležitosť realizovať sa. Je dôležité zasadiť sa o budovanie budúcnosti, v ktorej sa zákony aplikujú rovnako na všetkých, na základe spravodlivosti, ktorá nikdy nie je na predaj.

A aby spravodlivosť neostala abstraktnou ideou, ale aby bola konkrétna ako chlieb, treba viesť dôrazný boj proti korupcii a predovšetkým podporovať a presadzovať zákonnosť.

Ďalej sa chlieb nerozlučne viaže k jednému prídavnému menu: každodenný (porov. Mt 6, 11). Každodenný chlieb. Chlieb každého dňa je práca, ktorá zaberá jeho veľkú časť. Ako bez chleba nie je obživa, tak bez práce nie je dôstojnosť. Základom spravodlivej a bratskej spoločnosti je právo, aby každému bol vyplatený chlieb práce, aby nikto nebol marginalizovaný a donútený zanechať rodinu a rodnú zem, aby hľadal lepšie príležitosti.

„Vy ste soľ zeme“ (Mt 5, 13). Soľ je prvý symbol, ktorý Ježiš používa, keď vyučuje svojich učeníkov. Predovšetkým dáva chuť jedlu a evokuje niečo, bez čoho je život nevýrazný. Aby sa spoluzitie stalo ľudským, nestačia organizované a efektívne štruktúry, treba chuť, treba chuť solidarity.

A ako soľ dáva chuť len vtedy, keď sa rozpustí, tak aj spoločnosť nájde chuť cez nezištnosť toho, kto sa stravuje pre druhých. Je pekné, že zvlášť mladí sú v tomto motivovaní, aby sa cítili protagonistami budúcnosti krajiny a zobrali si ju k srdcu, obohaciac svojimi snami a tvorivosťou dejiny, ktoré ich predišli.

Neexistuje obnova bez mladých, často oklamaných duchom konzumizmu, v ktorom existencia bledne. Príliš mnohí v Európe sa vlečú unavení a frustrovaní, stresovaní z frenetických rytmov, nenachádzajúc, odkiaľ by načerpali motiváciu a nádej. Prísada, ktorá chýba, je starostlivosť o druhých. Cítiť sa za niekoho zodpovedný dáva životu chuť a umožňuje objaviť, že to, čo dávame, je v skutočnosti darom pre nás samých.

Okrem toho, že dávala chuť, slúžila soľ v Ježišových časoch na konzervovanie jedla, chránila ho od skazy. Želám vám, aby ste nikdy nedopustili, aby sa voňavé príchute vašich najlepších tradícií pokazili povrchnosťou konzumu, materiálneho zisku alebo ideologickou kolonizáciou.

Do obdobia pred niekoľkými desiatkami rokov na tomto území bránil slobode jeden spôsob myslenia; dnes iný jediný spôsob myslenia vyprázdňuje jej význam, keď spája pokrok so ziskom a práva len s individualistickými potrebami.

Dnes, ako vtedy, soľ viery nie je odpoveď podľa sveta, nespočíva v horlivosti viesť kultúrne vojny, ale v nenásilnom a trpezlivom rozširovaní Božieho kráľovstva, predovšetkým svedectvom dobročinnosti, lásky.

Vaša ústava spomína túžbu budovať krajinu na dedičstve svätých Cyrila a Metoda, patrónov Európy. Oni bez nútenia a nátlaku zúrodnili evanjeliom kultúru, čím podnietili blahodarné procesy. Toto je cesta: nie boj o získanie priestoru a významu, ale cesta, ktorú ukázali svätí, cesta blahoslavenstiev. Odtiaľ, z blahoslavenstiev, pramení kresťanská vízia spoločnosti.

Okrem toho svätí Cyril a Metod ukázali, že uchovať si dobro neznamena zopakovať minulosť, ale otvoriť sa na novosť bez vykorenenia sa. Vaše dejiny v sebe zahŕňajú toľkých spisovateľov, básnikov a ľudí kultúry, ktorí boli soľou tejto krajiny. A ako soľ na ranách páli, tak aj ich životy často prešli skúškou utrpenia. Koľko slávnych osobností bolo zavretých vo väzení, ale vo vnútri zostali slobodní, čím ukázali žiarivý príklad odvahy, dôslednosti a vzdorovania nespravodlivosti! Ale predovšetkým odpustenia. Toto je soľ vašej zeme.

Pandémia je zasa skúškou našich čias. Naučila nás, aké je ľahké rozdrobiť sa, hoci sme v rovnakej situácii, a myslieť len na seba. Začnime teda od uznania, že všetci sme krehkí a navzájom sa potrebujeme. Nikto sa nemôže izolovať, ako jednotlivci ani ako národy.

Prijmeme túto krízu ako „výzvu prehodnotiť svoj životný štýl“ (encyklika *Fratelli tutti*, 33). Nemá zmysel sťažovať sa na minulosť, treba si vyhrnúť rukávy a spolu budovať budúcnosť.

Želám vám, aby ste to urobili s pohľadom upretým nahor, ako keď sa pozeráte na svoje nádherné Tatry. Tam, medzi lesmi a vrcholmi, ktoré sa týčia k nebu, sa Boh zdá bližší a stvorenie sa javí ako nedotknutý dom, ktorý bol počas stáročí domovom toľkých generácií. Vaše hory spájajú v jedinom pohorí končiare a rozmanité scenérie a presahujú hranice krajiny, aby v kráse spojili rozličné národy. Rozvíjajte túto krásu, krásu celku. Vyžaduje si to trpezlivosť, vyžaduje si to námahu, odvalu a zdieľanie, vyžaduje si to elán a tvorivosť.

Ale je to ľudské dielo, ktorému nebo žehná. Nech vás Boh žehná, nech žehná túto zem. Nech Boh žehná Slovensko!

Ďakujem.

Príhovor k židovskej komunite na Rybnom námestí

Drahí bratia a sestry, dobrý večer!

Ďakujem vám za vaše slová privítania a za svedectvá, ktoré ste povedali. Som tu ako pútnik, aby som sa dotkol tohto miesta a aby sa ono dotklo mňa. Námestie, na ktorom sa nachádzame, je pre vašu komunitu veľmi významné. Udržiava živú spomienku na bohatú minulosť: počas stáročí bolo súčasťou židovskej štvrte: tu pracoval slávny rabín Chatam Sofer.

Tu bola synagóga, hneď vedľa korunovačnej katedrály. Ako bolo povedané, architektúra vyjadrovala pokojné spolunažívanie dvoch komunit, vzácny symbol veľkého významu, úžasný znak jednoty v mene Boha našich otcov. Tu cítim aj ja, ako mnohí z nich, potrebu „vyzúť si sandále“, lebo sa nachádzam na mieste požehnanom bratstvom ľudí v mene Najvyššieho.

Následne však bolo Božie meno zneuctené: v šílenstve nenávisti, počas druhej svetovej vojny, bolo zabitých viac než stotisíc slovenských židov. A keď sa potom chceli zmazať stopy komunity, bola tu zbúraná synagóga. Je napísané: „Nevezmeš meno Pána, svojho Boha, nadarmo!“ (Ex 20, 7).

Božie meno, teda jeho samotná osobná skutočnosť, sa vyslovuje nadarmo, keď sa porušuje jedinečná a neopakovateľná dôstojnosť človeka, stvoreného na jeho obraz. Tu bolo Božie meno zneuctené, lebo najhoršie rúhanie, akého sa mu môže dostať, je použiť ho na vlastné účely, namiesto rešpektovania a milovania druhých.

Tu, pred dejinami židovského národa, poznačenými touto tragickou a neopísateľnou konfrontáciou, sa hanbíme to priznať: koľkokrát bolo použité nevysloviteľné meno Najvyššieho na neopísateľné činy neľudskosti! Koľko utláčateľov vyhlásilo: „Boh je s nami“; ale pritom oni neboli s Bohom.

Drahí bratia a sestry, vaše dejiny sú našimi dejinami, vaše bolesti sú našimi bolesťami. Pre niektorých z vás je tento pamätník holokaustu jediným miestom, kde si môžete uctiť pamiatku vašich drahých. Aj ja sa k vám pripájam. Na pamätníku je po hebrejsky napísané „Zachor“: „Pamätaj!“

Pamäť nemôže a nesmie ustúpiť zabudnutiu, lebo trvalý úsvit bratstva nebude bez toho, aby sa spolu najskôr neprežila a nezahnala temnota noci. Aj pre nás zaznieva otázka proroka: „Strážca, ako je s nocou?“ (Iz 21, 11). Toto je pre nás ten čas, keď už nesmieme zatemniť Boží obraz, ktorý žiari v človekovi. Pomôžme si v tom.

Lebo ani dnes nechýbajú márne a falošné modly, ktoré zneuctujú meno Najvyššieho. Modla moci a peňazí vládne nad ľudskou dôstojnosťou, modla ľahostajnosti obracia zrak inam, modla manipulácií, ktoré používajú náboženstvo ako svoj nástroj a robia z neho záležitosť nadvlády alebo ho redukovujú na nepodstatnosť.

Ďalej je to zabudnutie na minulosť, neznalosť, ktorá všetko ospravedlňuje, hnev a nenávisť. Zdôrazňujem, že sme zjednotení v odsúdení každého násilia, každej formy antisemitizmu a v snahe, aby už nikdy nebol sprofanovaný Boží obraz v ľudskej bytosti.

Ale toto námestie, drahí bratia a sestry, je aj miestom, kde žiari svetlo nádeje. Tu prichádzate každý rok zapáliť prvé svetlo na svietniku Chanukia. Takto sa v temnote objavuje posolstvo, že nie zničenie a smrť majú posledné slovo, ale obnova a život. A ak bola synagóga na tomto mieste zbúraná, komunita je tu stále prítomná. Je živá a otvorená na dialóg. Tu sa naše dejiny znova stretávajú. Tu spolu pred Bohom dosvedčujeme vôľu pokračovať v ceste zblížovania sa a priateľstva.

V tejto súvislosti si uchovávam živú spomienku na stretnutie v Ríme v roku 2017 s predstaviteľmi vašich židovských a kresťanských komunít. Som rád, že následne bola ustanovená Komisia pre dialóg s Katolíckou cirkvou a že ste spolu vydali dôležité dokumenty.

Je dobré zdieľať a komunikovať si to, čo nás spája. Je dobré pokračovať v pravde a úprimnosti na bratskej ceste očisťovania pamäti, aby sa uzdravili minulé rany, ako aj v spomienke na prijaté a ponúknuté dobro. Podľa Talmudu, kto zničí jedného človeka, zničí celý svet, a kto zachráni jedného človeka, zachráni celý svet. Každý sa počíta a veľmi zaváži to, čo robíte prostredníctvom vášho vzácneho zdieľania sa. Ďakujem vám za dvere, ktoré ste otvorili z oboch strán.

Svet potrebuje otvorené dvere. Sú znakmi požehnania pre ľudstvo. Otcovi Abrahámovi Boh povedal: „V tebe budú požehnané všetky pokolenia zeme!“ (Gn 12, 3). Je to refrén, ktorý poznačuje životy otcov (porov. Gn 18, 18; 22, 18; 26, 4). Jakubovi, teda Izraelovi, Boh povedal: „Tvojho potomstva bude ako prachu zeme a ty sa rozšíriš na západ i na východ, na sever i na juh; v tebe a v tvojich potomkoch budú požehnané všetky pokolenia zeme“ (Gn 28, 14).

Tu, v tejto slovenskej zemi, zemi stretnutí medzi východom a západom, severom a juhom, rodina synov Izraela nech naďalej rozvíja toto povolanie byť znakom požehnania pre všetky pokolenia zeme. Požehnanie Najvyššieho sa na nás vylieva, keď vidí rodinu bratov, ktorí sa rešpektujú, milujú a spolupracujú.

Nech vás žehná Všemohúci, aby ste uprostred toľkých nezhôd, ktoré zamorujú svet, mohli byť spoločne vždy svedkami pokoja.

Shalom!

Príhovor v bratislavskej Katedrále sv. Martina

Drahí bratia biskupi, drahí kňazi, rehoľnícky, rehoľníci a seminaristi, drahí katechéti, sestry a bratia, dobrý deň!

Srdečne vás pozdravujem a ďakujem Mons. Stanislavovi Zvolenskému za jeho slová. Ďakujem za pozvanie, aby som sa cítil ako doma: prichádzam k vám ako váš brat, a preto sa cítim ako jeden z vás. Som tu, aby som s vami zdieľal vašu cestu – toto je úlohou biskupa, čiže pápeža –, vaše otázky, očakávania a nádeje tejto cirkvi a tejto krajiny.

A keď už hovoríme o krajine, práve som pani prezidentke povedal, že Slovensko je báseň! Zdieľanie, to bol štýl prvej kresťanskej komunity: jednomyselne zotrúvali na modlitbách, kráčali spoločne (porov. Sk 1,12-14). Aj sa hádali, ale kráčali spoločne.

To je prvá vec, ktorú potrebujeme: Cirkev, ktorá kráča spolu a prechádza po cestách života s horiacou fakľou evanjelia. Cirkev nie je *pevnosťou*, nie je mocenskou štruktúrou či hradom, ktorý je postavený na návrší, hľadiaci zhora na svet s odstupom a vystačí si sám.

Tu v Bratislave hrad už je a je krásny. Ale Cirkev je spoločenstvo, ktoré túži pritiahnuť ku Kristovi cez radosť evanjelia – nie je hrad; je kvasom, z ktorého sa vytvára Kráľovstvo lásky a pokoja v ceste sveta. Prosím vás, nepodľahneme pokušeniu okázalej nádhery a svetskej veľkoleposti!

Cirkev musí byť pokorná, ako bol pokorný Ježiš, ktorý sa zriekol všetkého (**teol.: úplné vnútorné vyprázdnenie*) a stal sa chudobným, aby nás obohatil (porov. 2 Kor 8,9): prišiel, aby prebýval medzi nami a vyliečil naše zranené človečenstvo.

Zanechajme prílišné starosti o samých seba, o naše štruktúry či o to, ako sa spoločnosť na nás pozerá.

Aká krásna je pokorná Cirkev, ktorá sa neoddeľuje od sveta a nepozerá na život s odstupom, ale žije v jeho vnútri. Žiť vnútri – nezabudnime na to: zdieľať, kráčať spolu, prijímať otázky a očakávania ľudí. Toto nám pomáha oslobodiť sa od zameranosti na seba samých: centrom Cirkvi... Kto je centrom Cirkvi? To nie je Cirkev!

A keď sa Cirkev pozerá len na samu seba, skončí ako žena v evanjeliu: zhrbená, hľadiaca na svoj pupok (porov. Lk 13, 10-13). Stredom Cirkvi nie je ona sama! Zanechajme prílišné starosti o samých seba, o naše štruktúry či o to, ako sa spoločnosť na nás pozerá.

A to nás nakoniec privedie k „teológii líčenia“... Ako sa lepšie nalíčiť...? Ponorme sa radšej do skutočného života ľudí, reálneho života ľudí a položme si túto otázku: aké sú potreby a duchovné očakávania nášho ľudu? Čo očakávame od Cirkvi? Zdá sa mi dôležité snažiť sa odpovedať na tieto otázky a prichádzajú mi na um tri slová.

Prvé je **sloboda**. Bez slobody niet pravej ľudskosti, pretože ľudská bytosť bola stvorená slobodná a nato, aby zostala slobodná. Dramatické obdobia dejín vašej krajiny sú veľkým ponaučením: keď bola sloboda zranená, zneuctená a zabitá, ľudskosť bola zdegradovaná a vzniesli sa búrky násilia, nátlaku a odňatia práv.

Zároveň sloboda však nie je automatickým výdobytkom, ktorý sa nemení a zostáva raz a navždy. Nie! Sloboda je vždy cestou, niekedy ťažkou, ktorú treba neustále obnovovať, bojovať za ňu každý deň.

Na to, aby sme mali skutočnú slobodu, nestačí, aby sme boli slobodní na vonkajšej rovine alebo v spoločenských štruktúrach. Sloboda nás priamo volá k zodpovednosti za svoje rozhodnutia, k rozlišovaniu, k tomu, aby sme rozvíjali životné procesy. Toto je náročné a máme z toho strach.

Niekedy je jednoduchšie nenechať sa vyprovokovať konkrétnymi situáciami a kráčať ďalej tak, že opakujeme minulosť, bez srdca, bez rizika voľby: radšej sa vliecť životom a robiť to, o čom druhí rozhodujú za nás – možno dav alebo verejná mienka, alebo veci, ktoré nám médiá predávajú. To nie je dobré. A dnes často robíme veci, o ktorých za nás rozhodujú médiá. A stratíte slobodu.

Pripomeňme si dejiny izraelského národa: trpeli za tyranskej vlády faraóna, boli otrokmi; potom ich Pán vyslobodil, ale nato, aby dosiahli skutočnú slobodu – nielen od nepriateľov –, museli prejsť púšťou, teda namáhavou cestou. A začali premýšľať: „Neviem, či nám nebolo lepšie predtým; mali sme na jedenie aspoň cibuľu...“.

Je to veľké pokušenie: radšej trochu cibule než námaha a riziko súvisiace so slobodou. To je jedno z pokušení. Včera som v rozhovore s ekumenickou skupinou spomínal Dostojevského „Veľkého inkvizítora“.

Kristus sa v tajnosti vracia na zem a inkvizítor mu vyčíta, že dal ľuďom slobodu. Stačí kúsok chleba a niečoho iného; stačí kúsok chleba a niečo iné. Stále to pokušenie, pokušenie cibule. Radšej trochu cibule a chleba ako námaha a riziko slobody. Nechávam na vás, aby ste sa nad týmito vecami zamysleli.

Moji drahí, nebojte sa formovať ľudí tak, aby mali zrelý a slobodný vzťah k Bohu.

Niekedy nás táto predstava ohrozuje aj v Cirkvi: radšej mať všetko vopred stanovené, zákony, ktoré treba dodržať, bezpečnosť a uniformnosť, než byť zodpovední a dospelí kresťania, ktorí myslia, pýtajú sa vlastného svedomia a vedia aj sponchybníť svoje predstavy. Mat' všetko regulované je začiatkom kazuistickej morálky.

V duchovnom a cirkevnom živote máme pokušenie hľadať falošný pokoj, ktorý nám zaručuje bezproblémový stav, namiesto evanjeliového ohňa, ktorý nás znepokojuje, ktorý nás premieňa.

Bezpečná egyptská cibuľa je pohodlnejšia ako neznáme púšte. Avšak Cirkvi, ktorá nedáva priestor dobrodružstvu slobody – aj v duchovnom živote –, hrozí to, že sa stane rigidnou a zatvorenou. Niektorí sú na to možno zvyknutí; ale mnohých iných – najmä v mladších generáciách – neláka ponuka viery, ktorá im nenechá vnútornú slobodu, nepriťahuje ich Cirkev, kde musia všetci rovnako myslieť a slepo poslúchať.

Moji drahí, nebojte sa formovať ľudí tak, aby mali zrelý a slobodný vzťah k Bohu. Dôležitý je tento vzťah. Budeme mať možno pocit, že nemáme všetko pod kontrolou a že strácame silu a autoritu, ale Kristova Cirkev nechce ovládať svedomie a obsadiť miesta; chce byť „fontánou“ nádeje v živote ľudí. Je to riziko. Je to výzva.

Hovorím to predovšetkým pastierom: vy vykonávate službu v krajine, kde sa mnohé veci rýchlo zmenili a kde sa spustili mnohé demokratické procesy, ale sloboda je ešte stále krehká. Je krehkou predovšetkým v srdci a v mysli ľudí.

Preto vás povzbudzujem, aby ste ich formovali k slobode od rigidnej religiozity. Vyjst' z tohoto a nechajte ich rásť v slobode! Nech sa nik necíti utláčaný, ale každý nech má možnosť objaviť slobodu evanjelia a postupne vstúpiť do vzťahu s Bohom; a to s dôverou človeka, ktorý vie, že pred ním si môže niest' svoj príbeh a svoje rany bez strachu a bez pretvárok, bez starostí o to, aby sme museli obhájiť svoj obraz.

Aby sme dokázali povedať: „Som hriešnik“, ale aby sme to povedali úprimne, nie aby sme sa bili do prs a ďalej verili, že sme spravodliví. Sloboda. Nech je evanjeliová zvesť oslobodzujúca a nikdy nie utláčajúca. A nech je Cirkev znakom slobody a prijatia!

Som si istý, že sa nikdy nedozvieme, odkiaľ to pochádza. Poviem vám niečo, čo sa stalo pred nejakým časom. Ide o list od biskupa, v ktorom hovorí o nunciovi. Povedal: „No, boli sme 400 rokov pod Turkami a trpeli sme. Potom 50 rokov pod komunistami a trpeli sme. Ale sedem rokov s týmto nunciom bolo horších ako obe tieto veci!“ Niekedy sa sám seba pýtam: koľko ľudí môže povedať to isté o svojom biskupovi alebo farárovi? Koľko ľudí? Nie, bez slobody, bez otcovstva to nejde.

Druhé slovo (prvé bolo sloboda) – *tvorivosť*. Ste deťmi veľkej tradície. Vaša náboženská skúsenosť má pôvod v kázaní a v službe žiarivých osobností sv. Cyrila a Metoda. Oni nás učia, že evanjelizácia nie je nikdy jednoduchým opakovaním minulosti. Radosťou evanjelia je vždy Kristus, ale cesty, ktorými sa táto radostná zvesť má šíriť časom a dejinami, sú rozdielne. Cesty sú všetky rozdielne.

Cyril a Metod kráčali spolu po týchto končinách európskeho kontinentu a zapálení túžbou po ohlasovaní evanjelia vymysleli novú abecedu, aby mohli preložiť Bibliu, liturgické texty a kresťanskú náuku. Tak sa stali apoštolmi inkulturácie viery tu u vás. Vymysleli nové jazyky na šírenie evanjelia; boli tvoriví v pretlmočení kresťanského posolstva; boli tak blízko ľudu, s ktorým sa stretali, že sa naučili rozprávať jeho jazykom a prijali jeho kultúru.

Nepotrebuje toto isté aj dnešné Slovensko? Pýtam sa. Nie je azda toto najurgentnejšou úlohou Cirkvi pri dnešných európskych národoch: vymyslieť nové „abecedy“, aby zvestovala vieru? V pozadí máme bohatú kresťanskú tradíciu. V mysli mnohých ľudí je, žiaľ, táto tradícia dnes len v spomienkach na minulosť, ktorá už nehovorí a neposkytuje orientáciu pri životných rozhodnutiach.

Zoči voči strate zmyslu pre Boha a radosti viery nepomôžu náreky; neosoží nám zabarikádovať sa v pevnosti obranného katolicizmu, súdiť a obviňovať zlý svet. Potrebujeme tvorivosť evanjelia. Dajme pozor! Evanjelium ešte nie je uzavreté, je otvorené! Je v platnosti, je v platnosti, pokračuje.

Spomeňme si na tých mužov, ktorí chceli priniesť ochrnutého človeka až k Ježišovi, ale nebolo miesta ani predo dvermi. Odkryli strechu a otvorom spustili lôžko, na ktorom ležal ochrnutý (porov. Mk 2,1-5). Boli tvoriví! Tvárou v tvár ťažkostiam – „Ale ako to urobíme?“ „Ach, urobme to!“ – tvárou v tvár generácii, ktorá možno neverí, ktorá stratila zmysel pre vieru alebo ktorá zredukovala vieru na zvyk či viac-menej prijateľnú kultúru, skúsme otvoriť dieru a byť kreatívni! Sloboda, kreativita...

Aké krásne, keď vieme nájsť nové cesty, spôsoby a jazyky na zvestovanie evanjelia! A my si môžeme pomôcť ľudskou tvorivosťou, každý z nás má aj túto možnosť, ale veľkým kreatívcom je Duch Svätý! On je ten, kto nás nabáda k tvorivosti! Ak svojím kázaním a svojou pastoráciou už nedokážeme vojsť dnu bežnou cestou, snažme sa otvoriť iné priestory; skúsme inými cestami.

A tu urobím jednu zátvorku: **Kázanie**. Ktosi mi povedal, že v *Evangelii gaudium* som sa príliš zastavil pri homílii, pretože je to jeden z problémov tejto doby. Áno, homília nie je sviatosť, ako tvrdili niektorí protestanti, ale je to svätenina! Nie je pôstnym kázaním, nie, je to niečo iné. Je v srdci eucharistie. A myslíte na veriacich, ktorí musia počúvať homílie trvajúce 40 minút, 50 minút, na témy, ktorým nerozumejú, ktoré sa ich nedotýkajú... Prosím vás, kňazi a biskupi, dobre si premyslite, ako pripraviť homíliu, ako ju urobiť, aby ste mali kontakt s ľuďmi a aby sa nechali inšpirovať biblickým textom. Homília by zvyčajne nemala byť dlhšia ako desať minút, pretože ľudia po ôsmich minútach strácajú pozornosť, s výnimkou ak je veľmi zaujímavá. Čas by však mal byť 10-15 minút, nie viac. Jeden môj profesor homiletiky hovorieval, že homília musí mať vnútornú súdržnosť: myšlienku, obraz a cit; aby ľudia odchádzali s myšlienkou, obrazom a niečím, čo pohlo ich srdce.

Také jednoduché je ohlasovanie evanjelia! A tak kázal, že Ježiš berie vtáky, berie polia, berie toto... konkrétne veci, ale aby ľudia rozumeli. Prepáčte, ak sa k tomu vrátim, ale znepokojuje ma to... [potlesk] Dovolím si zlomyseľnosť: potlesk začali rehoľné sestry, ktoré sú obeťami našich homílií!

Cyril a Metod otvorili túto novú kreativitu, tak urobili a hovoria nám toto: Evanjelium nemôže rásť, pokiaľ nie je zakorenené v kultúre národa, t. j. v jeho symboloch, otázkach, slovách a postojoch.

Obaja bratia museli čeliť mnohým prekážkam a boli prenasledovaní. Veď to viete. Boli obvinení z herézy, lebo sa opovážili prekladať jazyk viery. Toto je ideológia, ktorá sa rodí z pokúšenia mať veci uniformné.

Za snahou chcieť byť uniformný sa skrýva ideológia. Evanjelizácia je však procesom inkulturácie: je úrodným semenom novosti; je novosťou Ducha, ktorý všetko obnovuje. „Roľník seje,“ povie Ježiš, „potom ide domov a spí. On nevstáva, aby videl, či rastie, či klíči... To Boh dáva rásť.“ V tomto zmysle život príliš nekontrolujte: nechajte život rásť, ako to robili Cyril a Metod. Je na nás, aby sme dobre zasiali a starali sa oň ako otcovia. Roľník sa stará, ale nechodí každý deň na kontrolu, aby videl, ako rastie. Ak to robí, zabije rastlinu.

Sloboda, kreativita a napokon **dialóg**. Cirkev, ktorá formuje ľudí v zmysle vnútornej a zodpovednej slobody a ktorá vie byť tvorivá ponoriac sa do dejín a kultúry, je tiež Cirkvou, ktorá vie viesť dialóg so svetom – s tými, ktorí vyznávajú Krista, hoci nie sú „naši ľudia“; s tými, ktorí kráčajú namáhavou cestou duchovného hľadania; a tiež s tými, ktorí neveria. Nie je selektívny, nie je to dialóg s malou skupinou, ale so všetkými: s veriacimi, s tými, ktorí sa usilujú o svätosť, s vlažnými a s neveriacimi. Hovorí s každým.

Je to Cirkev, ktorá – podľa príkladu Cyrila a Metoda – pevne spája Východ a Západ, s ich rozličnými tradíciami a citlivosťou. Je to spoločenstvo, ktoré zvestovaním evanjelia lásky vytvára spoločenstvo, priateľstvo a dialóg medzi veriacimi, medzi rôznymi vierovyznaniami a medzi národmi.

Jednota, spoločenstvo a dialóg sú vždy krehké, najmä vtedy, keď máme za sebou bolestné dejiny, ktoré zanechali jazvy. Spomienky na zranenia môžu nechať sklíznuť k zatrpknutosti, nedôvere, ba aj opovrhnutiu; a podnecujú nás, aby sme sa oddeľovali ohradami od tých, ktorí sú iní ako my.

Rany však môžu byť aj priechodmi či otvormi, cez ktoré napodobňujúc rany nášho Pána umožňujú priechodu Božieho milosrdenstva. Jeho milosti, ktorá mení životy a robí z nás šíriteľov pokoja a zmierenia. Viem, že máte príslovie: „Kto do teba kameňom, ty doňho chlebom“. Toto nás inšpiruje.

Je to veľmi evanjeliové! Je to Ježišova výzva, aby sme prerušili začarovaný a ničivý kruh násilia, aby sme nastavili druhé líce tomu, kto udiera, aby sme dobrom premáhali zlo (porov. Rim 12,21).

Zaujala ma jedna udalosť zo života kardinála Korca. Bol to jezuitský kardinál, bol prenasledovaný režimom, uväznený a nútený tvrdo pracovať, až ochorel. Keď prišiel do Ríma pri príležitosti Jubilea v roku 2000, išiel do katakomb, zapálil sviečku za svojich prenasledovateľov a prosil pre nich o milosrdenstvo.

Toto je evanjelium! Toto je evanjelium! Rastie v živote a v dejinách skrze pokornú lásku, skrze trpezlivú lásku.

Drahé a drahí, som Bohu vďačný za to, že som tu s vami; a ďakujem vám zo srdca za to, čo robíte, i za to, čím ste, a za to, čo urobíte inšpirovaní touto homíliou, ktorá je zároveň semienkom, ktoré zasievam... Uvidíme, či rastliny vyrastú!

Prajem vám, aby ste naďalej kráčali cestou evanjeliovej slobody, v tvorivosti viery a v dialógu, ktorý vyviera z Božieho milosrdenstva. Boh nás stvoril ako bratov a sestry a volá nás k tomu, aby sme boli tvorcami pokoja a svornosti. Zo srdca vás žehnám. A, prosím vás, modlite sa za mňa.

Ďakujem!

Homília v Prešove

„My – hlása sv. Pavol – ohlasujeme Krista ukrižovaného (...), Božiu moc a Božiu údrosť.“ Z druhej strany apoštol netají, že kríž v očiach ľudskej múdrosti predstavuje niečo celkom iné: je „pohoršením“ a „bláznovstvom“ (1 Kor 1, 23 – 24).

Križ bol nástrojom smrti, a predsa z neho vzišiel život. Bol tým, na čo sa nikto nechcel pozerat', a predsa nám zjavil krásu Božej lásky. Preto ho uctieva svätý Boží ľud a oslavuje liturgia dnešného sviatku.

Evanjelium sv. Jána nás vedie a pomáha nám vstúpiť do tohto tajomstva. Evanjelista totiž stál práve tam, pod krížom. Hľadá na už mŕtveho Ježiša, zaveseného na dreve, a píše: „A ten, ktorý to videl, vydal o tom svedectvo...“ (Ján 19, 35). Svätý Ján vidí a vydáva svedectvo.

Najprv vidí. Ale čo videl Ján pod krížom? Určite to, čo videli iní: Ježiš, nevinný a dobrý, brutálne zomiera medzi dvomi zločincami. Jedna z mnohých nespravodlivostí, jedna z mnohých krvavých obetí, ktoré nemenia dejiny, jedna z mnohých ukážok, že tok udalostí vo svete sa nemení: dobrí sú odstránení a zlí víťazia a prosperujú.

V očiach sveta je kríž prehrou. Aj nám hrozí nebezpečenstvo, že sa zastavíme pri tomto prvom povrchnom pohľade, že neprijmeme logiku kríža; že neprijmeme, že Boh nás zachraňuje, dovoľujúc, aby sa na ňom vyzúrilo zlo sveta. Neprijat', alebo len slovami, Boha slabého a ukrižovaného a snívať' o bohu silnom a triumfálnom. Je to veľké pokušenie.

Koľkokrát túžime po kresťanstve víťazov, po triumfálnom kresťanstve, ktoré by bolo dôležité a významné, oslavované a uctievané. Ale kresťanstvo bez kríža je svetské a stáva sa neplodným.

Svätý Ján videl v kríži Božie dielo. Spoznal v ukrižovanom Kristovi Božiu slávu. Nehľadiac na zdanie, videl, že on neprehral, ale je Boh, ktorý sa dobrovoľne ponúka za každého človeka. Prečo to urobil? Mohol si zachrániť život, mohol sa držať obďaleč od našich najbiednejších a najkrutejších dejín. A predsa, chcel vojsť do vnútra, ponoriť sa do nich. Preto si vybral najťažšiu cestu: kríž. Aby nebol na zemi žiadny človek až taký zúfalý, že by sa s ním nemohol stretnúť. Dokonca aj v beznádeji, v tme, v opustenosti, v hanbe za svoju biedu a omyly.

Práve tam, kde si myslíme, že Boh nemôže byť, práve tam vstúpil. Aby zachránil kohokoľvek, kto je zúfalý, chcel okúsiť zúfalstvo. Aby sa naša najtrpkejšia beznádej stala aj jeho, zvolal na kríži: „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“ (Mt 27, 46; Ž 22, 1). Zvolanie, ktoré zachraňuje. Zachraňuje, lebo Boh zobral na seba dokonca aj našu opustenosť. S ním už nie sme viac sami, už nikdy viac.

Ako sa môžeme naučiť vidieť v kríži slávu? Niektorí svätí učili, že kríž je ako kniha, ktorú treba otvoriť a čítať, aby sme ju spoznali. Knihu nestačí kúpiť, pozrieť sa na ňu a vystaviť si ju doma na peknom mieste. To isté platí pre kríž: je namaľovaný alebo vytesaný na mnohých miestach našich chrámov. Krížikov je nespočetne veľa: na krku, v dome, v aute, vo vrecku. Ale neosoží nám to, ak sa nezastavíme, nezahľadáme na Ukrižovaného a neotvoríme mu srdce, ak sa nenecháme očariť jeho ranami, otvorenými pre nás, ak sa naše srdce nenaplní dojatím a nebudeme plakať pred Bohom, ktorý je zranený z lásky k nám.

Ak tak neurobíme, kríž pre nás zostane neprečítanou knihou, ktorej názov a autora dobre poznáme, ale ktorá nemá vplyv na náš život. Neobmedzujme kríž iba na predmet zbožnosti a o to menej na politický symbol alebo na znak náboženského a sociálneho významu.

Z nazerania na kríž vychádza druhý krok: vydávanie svedectva. Keď sa pohľadom ponoríme do Ježiša, jeho tvár sa začne odrážať na našej: jeho črty sa stanú našimi, Kristova láska si nás podmaní a premení nás.

Myslím na mučeníkov, ktorí v tomto národe vydávali svedectvo Kristovej lásky vo veľmi ťažkých časoch, keď všetky okolnosti radili mlčať, zostať v bezpečí, nevyznávať vieru. Ale nemohli, nemohli nevydávať svedectvo. Koľko ušľachtilých ľudí trpelo a zomrelo tu na Slovensku kvôli menu Ježiš! Svedectvo naplnené z lásky k tomu, na koho toľko hľadeli. Tak, až sa mu začali podobať, dokonca aj v smrti.

Myslím aj na naše časy, v ktorých nechýbajú príležitosti vydávať svedectvo. Tu, vďaka Bohu, nie sú kresťania prenasledovaní ako v mnohých iných častiach sveta. Zosvetštenie a vlačnosť však znehodnocujú svedectvo, kým kríž vyžaduje jasné svedectvo, pretože kríž nechce byť zástavou, ktorú by vystavovali, ale čistým prameňom nového spôsobu života. Aký spôsob? Ten evanjeliový, toho z blahoslavenstiev.

Koľko ušľachtilých ľudí trpelo a zomrelo tu na Slovensku kvôli menu Ježiš! Svedectvo naplnené z lásky k tomu, na koho toľko hľadeli. Tak, až sa mu začali podobať, dokonca aj v smrti.

Svedok, ktorý má kríž v srdci a nie iba na krku, nevidí nikoho ako nepriateľa, ale všetkých ako bratov a sestry, za ktorých Ježiš dal život. Svedok kríža si nepamätá krivdy z minulosti a nenarieka nad prítomnosťou. Svedok kríža nepoužíva podvodné spôsoby a svetskú moc: nechce vnucovať sám seba a svojich, ale obetovať svoj život za iných. Nehľadá vlastné výhody, aby sa potom ukázal zbožný: toto by bolo náboženstvo pretvácky, nie vydávanie svedectva ukrižovaného Boha.

Svedok kríža nasleduje len jednu stratégiu, tú Majstrovu: pokornú lásku. Nestará sa o prízemné víťazstvá, pretože vie, že Kristova láska je plodná v každodennom živote a všetko pretvára, ale zvnútra ako semenko, ktoré padlo do zeme, zomrelo a prináša ovocie.

Drahí bratia a sestry, videli ste svedkov. Zachovajte si milú spomienku na osoby, ktoré vás živili a vychovávali vo viere. Boli to skromní a jednoduchí ľudia, ktorí dali svoj život, milovali až do konca. To sú naši hrdinovia, hrdinovia každodennosti, a práve ich životy menia dejiny. Svedkovia plodia nových svedkov, lebo sú darcami života. Takto sa šíri viera: nie mocou sveta, ale múdrosťou kríža; nie štruktúrami, ale svedectvom.

A dnes, vo vyzývavom tichu kríža, sa nás všetkých Pán pýta, a pýta sa aj teba: „Chceš byť mojim svedkom?“ Na Kalvárii stála s Jánom Matka Božia. Nikto nevidel tak ako ona otvorenú knihu kríža a nevydal o tom svedectvo skrze pokornú lásku. Na jej príhovor prosme o milosť obrátiť pohľad srdca na Ukrižovaného. Vtedy naša viera bude prekvitať v plnosti, vtedy naše svedectvo prinesie ovocie.

Príhovor na Luníku IX

Drahí bratia a sestry, dobré popoludnie!

Ďakujem vám za prijatie a za vaše láskavé slová. Ján pripomenul, čo vám povedal svätý Pavol VI.: „Vy v Cirkvi nie ste na okraji... Vy ste v srdci Cirkvi.“ (homília 26. septembra 1965).

Nikto v cirkvi sa nesmie cítiť mimo alebo daný nabok. Nie je to len spôsob vyjadrovania, je to spôsob bytia cirkvi. Pretože byť cirkvou znamená žiť ako povolání Bohom, znamená to cítiť sa byť vlastníkmí života, byť súčasťou rovnakého tímu. Áno, pretože Boh si nás takto praje, každého iného, ale všetkých zjednotených okolo neho. Pán nás vidí spolu.

A vidí nás ako deti: má pohľad Otca, pohľad zaľúbenia v každom dieťati. Ak prijmem tento pohľad na seba, naučím sa vidieť dobre ostatných: zistím, že mám vedľa seba ďalšie Božie deti a uznávam ich ako bratov. Toto je cirkev, rodina bratov a sestier s tým istým Otcom, ktorý nám dal Ježiša za brata, aby sme pochopili, ako veľmi miluje bratstvo. A túži po tom, aby sa celé ľudstvo stalo univerzálnou rodinou.

Vy živíte veľkú lásku a úctu k rodine a pozeráte na cirkev na základe tejto skúsenosti. Áno, cirkev je domov, je to váš domov. Preto – chcel by som vám zo srdca povedať – ste vítaní, vždy sa cítite v cirkvi ako doma a nikdy sa nebojte v nej žiť. Nech nikto nenecháva mimo cirkvi vás alebo niekoho iného!

Ján, pozdravil si ma so svojou manželkou Beátou: spoločne ste postavili rodinný sen pred vaše veľké rozmanitosti pôvodu, zvyklostí a zvykov. Viac ako mnoho slov práve vaše manželstvo svedčí o tom, ako konkrétnosť spoločného života môže zbúrať mnoho stereotypov, ktoré sa inak zdajú byť neprekonateľné. Nie je ľahké prekonať predsudky, ani medzi kresťanmi. Nie je ľahké oceniť ostatných, často v nich vidíme prekážky alebo protivníkov a vynášajú sa súdy bez toho, aby sme poznali ich tváre a príbehy.

Počúvajme však, čo Ježiš hovorí v evanjeliu: „Nesúďte“ (Mt 7, 1). Evanjelium nesmie byť osladzované ani zriedené. Nesúďte, hovorí nám Kristus. Koľkokrát, naopak, nielen hovoríme bez základu alebo z počutia, ale považujeme sa za spravodlivých, keď sme prísnymi sudcami ostatných. Zhovievaví k sebe, neoblomní k ostatným. Ako často sú súdy vlastne predsudky, ako často si to zamieňame! Je to znetvorit' slovami krásu Božích detí, ktorými sú naši bratia.

Nemožno redukovať realitu toho druhého na vlastné vopred pripravené modely, nemožno dávať ľudí do schém. Predovšetkým, aby sme ich skutočne poznali, musíme ich uznávať: uznať, že každý v sebe nosí nepopierateľnú krásu Božieho dieťaťa, v ktorej sa odzrkadľuje Stvoriteľ.

Drahí bratia a sestry,

príliš často ste boli predmetom predsudkov a nemilosrdných súdov, diskriminačných stereotypov, hanlivých slov a gest. Vďaka tomu sme sa všetci stali chudobnejšími, chudobnejšími v ľudskosti. Na obnovu dôstojnosti potrebujeme prejsť od predsudkov k dialógu, od uzavretia k integrácii. Ako to však urobiť?

Nikola a René, pomohli ste nám: váš príbeh lásky sa narodil tu a dozrel vďaka blízkosti a povzbudeniu, ktoré ste dostali. Cítili ste sa posilnení a chceli ste prácu; cítili ste sa milovaní a vyrastali ste s túžbou dať svojim deťom niečo viac.

Tak ste nám zanechali vzácny odkaz: kde je starostlivosť o osobu, kde je pastoračná práca, kde je trpezlivosť a konkrétnosť, tam prichádza ovocie. Nie hneď, časom, ale príde. Súdy a predsudky len zväčšujú vzdialenosti. Kontrasty a silné slová nepomáhajú. Dávať ľuďom nič nerieši. Keď sa posilňuje uzavretosť, skôr či neskôr vzplanie hnev. Cesta k pokojnému spoluzitiu je integrácia. Je to organický, pomalý a vitálny proces, ktorý sa začína vzájomným poznaním, trpezlivo pokračuje a pozerá sa do budúcnosti.

A komu patrí budúcnosť? Deťom. Ony nás majú zorientovať: ich veľké sny sa nemôžu zlomiť o naše bariéry. Chcú rásť spolu s ostatnými, bez prekážok a zabraňovania. Zaslúžia si integrovaný a slobodný život. Práve ony motivujú prezieravé rozhodnutia, ktoré nehľadajú okamžitý súhlas, ale pozerajú sa do budúcnosti každého. Kvôli deťom treba robiť odvážne rozhodnutia: pre ich dôstojnosť, kvôli ich vzdelaniu, aby vyrastali dobre zakorenené vo svojom pôvode, ale zároveň bez toho, aby videli každú možnosť vylúčenú.

Ďakujem tým, ktorí vykonávajú túto integračnú prácu, ktorej sa, okrem toho, že vyžaduje nemálo úsilia, niekedy dostane aj nepochopenie a nevd'ačnosť, dokonca azda aj v cirkvi. Drahí kňazi, rehoľníci a laici, milí priatelia, ktorí venujete svoj čas tomu, aby ste svojim bratom a sestram poskytlí všestranný rozvoj, ďakujem!

Ďakujem za všetku prácu s tými, ktorí sú na okraji. Myslím aj na utečencov a väzňov. Zvlášť im, ako aj celému väzenskému prostrediu vyjadrujem svoju blízkosť.

Ďakujem, don Peter, za to, že ste nám povedali o pastoračných centrách, kde nerobíte sociálnu starostlivosť, ale osobné sprevádzanie. Pokračujte na tejto ceste, ktorá nevytvára ilúziu, že môže dať všetko a hneď, ale je prorocká, pretože zahŕňa najmenších, buduje bratstvo, zasieva pokoj. Nebojte sa vyjsť v ústrety marginalizovaným. Zistíte, že idete v ústrety Ježišovi. On vás očakáva tam, kde je krehkosť, nie pohodlie; kde je služba, nie moc; kde ide o vtelenie sa, a nie o potešenie. Tam je on.

A všetkých vás pozývam, aby ste prekonali strach, rany minulosti, s dôverou, krok za krokom: v poctivej práci, v dôstojnosti zarábania si na každodenný chlieb, v budovaní vzájomnej dôvery. A v modlitbe za seba navzájom, pretože to je to, čo nás vedie a dáva nám silu. Povzbudzujem vás, žehnám vám a prinášam vám objatie celej cirkvi.

Ďakujem. *Palikerav!*

Príhovor k mladým v Košiciach

Milí mladí, drahí bratia a sestry, dobrý večer!

Bolo mi potešením počúvať slová monsignora Bernarda, vaše svedectvá a vaše otázky. Položili ste ich tri a ja by som sa chcel pokúsiť s vami hľadať odpovede.

Začnem Petrom a Zuzkou, vašou otázkou o láske v dvojici. Láska je najväčší sen v živote, ale nie je to lacný sen. Je pekný, ale nie je ľahký, ako všetky veľké veci v živote. Je to sen, ale nie je ľahké ho interpretovať.

Ukradnem vám vetu: „Začali sme tento dar vnímať úplne novými očami.“ To povedala ona. Naozaj, ako ste povedali, sú potrebné nové oči, oči, ktoré sa nenechajú oklamať vzhľadom.

Priatelia, nebanalizujme lásku, pretože láska nie je len emócia a cit; tie sú nanajvýš tak jej začiatkom. Láska neznamenať mať *všetko a hned'*, nezodpovedá logike „*použi a odhod'*“. Láska je vernosť, dar, zodpovednosť.

Skutočnou originalitou dnes, skutočnou revolúciou, je oslobodiť sa od kultúry provizórnosti, ísť nad rámec inštinktu a nad rámec okamihu, znamená milovať na celý život a celou svojou bytosťou.

Nie sme tu na to, aby sme žili zo dňa na deň, ale aby náš život bol dobrodružnou výpravou. Všetci budete mať na mysli veľké príbehy, ktoré ste čítali v románoch, videli v nejakom nezabudnuteľnom filme, počuli v nejakom dojemnom príbehu. Ak sa nad tým zamyslíte, vo veľkých príbehoch sú vždy dve ingrediencie: jedna je láska, druhá dobrodružstvo, hrdinstvo. Vždy idú spolu.

Na to, aby bol život veľký, je potrebné jedno aj druhé: láska a hrdinstvo. Pozeráme sa na Ježiša, hľadáme na Ukrižovaného, je tu oboje: bezhraničná láska a odvaha dať svoj život až do konca, bez polovičatosti. Máme pred očami blahoslavenú Annu, hrdinku lásky. Hovorí nám, aby sme sa usilovali o vysoké ciele. Prosím vás, nenechajme dni nášho života plynúť ako epizódy v telenovele.

Preto keď snívate o láske, neverte v špeciálne efekty, ale v to, že každý z vás je výnimočný: každý z vás. Každý je darom a môže zo života, zo svojho vlastného života urobiť dar. Ostatní, spoločnosť, chudobní na vás čakajú.

Snívajte o kráse, ktorá presahuje vzhľad, presahuje make-up, ktorá presahuje módné trendy. Snívajte bez strachu o založení rodiny, o splodení a výchove detí, o dávaní života, o zdieľaní všetkého s druhou osobou, bez toho, aby ste sa hanbili za svoje slabosti, pretože je tu on alebo ona, kto ich prijíma a miluje, ktorý ťa miluje takého, aký si. A toto je láska: milovať toho druhého takého, aký je, a toto je pekné.

Sny, ktoré máme, nám hovoria o živote, po ktorom túžime. Veľké sny nie sú silné auto, módné oblečenie ani „dovolenka po rôznych atrakciách“. Nepočúvajte tých, ktorí vám hovoria o snoch a namiesto toho vám predávajú ilúzie. Snívanie je jedna vec, mať ilúzie iná. Tí, ktorí predávajú ilúzie tým, že hovoria o snoch: to sú *manipulátori šťastia*.

Boli sme stvorení pre väčšiu radosť: každý z nás je jedinečný a je na svete, aby sa cítil milovaný vo svojej jedinečnosti a miloval ostatných, ako to nikto nemôže urobiť za neho. Nežijeme nato, aby sme sedeli na lavičke ako náhradníci za niekoho iného. Nie, každý je v Božích očiach jedinečný.

Nenechajte sa „homologizovať“; nie sme vyrábaní v sériách, sme jedineční, sme slobodní a sme vo svete, aby sme prežili príbeh lásky s Bohom, aby sme mali odvahu robiť veľké rozhodnutia, aby sme sa pustili do nádherného rizika lásky. Pýtam sa vás: Veríte v to? [potlesk] A snívate o tom? [potlesk a odpoveď „si“ - áno] Ste si istí? [odpoveď „si“ - áno] „Bravi!“ - Super!

Chcel by som vám dať ďalšiu radu. Aby láska prinášala ovocie, nezabudnite na *korene*. A aké sú vaše korene? Rodičia a najmä starí rodičia. Dávajte pozor, áno, starí rodičia. Oni vám pripravili pôdu. Polievajte korene, choďte k starým rodičom, urobí vám to dobre: položte im otázky, nájdite si čas, aby ste si vypočuli ich príbehy.

Dnes je nebezpečenstvo rásť vykorenený, pretože máme sklon bežať, robiť všetko narýchlo: to, čo vidíme na *internet*e, nám môže okamžite prísť domov, stačí jeden *klik* a na obrazovke sa hneď zobrazia osoby a veci. A potom sa stane, že sa nám stanú známejšími ako tváre, ktoré nám darovali život. Plní virtuálnych správ riskujeme, že stratíme svoje skutočné korene.

Odpojiť sa od života, fantazírovať v prázdne nie je dobré, je to pokušenie od zlého. Boh nás chce mať pevne zasadených na zemi, *spojených so životom*; nikdy nie uzavretých, ale vždy otvorených pre všetkých! Zakorenení a otvorení. Rozumiete? Zakorenení a otvorení. [potlesk]

Poviete mi: áno, je to pravda, ale svet rozmýšľa inak. O láske sa veľa hovorí, ale v skutočnosti platí iná zásada: nech sa každý stará sám o seba. Drahí mladí, nenechajte sa ovplyvniť tým, čo nie je dobré, zlom, ktoré besnie.

Nenechajte sa ovládnuť smútkom alebo rezignovaným znechutením tých, ktorí hovoria, že sa nič nezmení. Ten, kto tomu uverí, ochorie na pesimizmus. A videli ste tvár mladého človeka, mladého pesimistu? Videli ste jeho tvár? Tvár zatrpknutá, tvár zošuverená horkosťou. Pesimizmus nás rozhorčuje. Vnútorne zostarneme. Zostarne mladý.

Dnes je toľko rozkladných síl, tých, ktorí obviňujú všetkých a všetko, šíria negativizmus, sú odborníkmi na sťažnosti. Nepočúvajte ich, veru nie, pretože sťažovanie sa a pesimizmus nie sú kresťanské, Pán nemá rád smútok a keď niekto zo seba robí obeť. Nie sme stvorení, aby sme skláňali hlavu k zemi, ale aby sme ju pozdvihli k nebu, k druhým, smerom k spoločnosti.

Ale keď sme sklesnutí - pretože každý v živote je občas trochu na dne, všetci to poznáme – a keď sme na dne, čo môžeme robiť? Existuje spoľahlivý prostriedok, ktorý nám pomôže znova vstať. To je to, o čom si nám hovorila ty, Petra: spoveď. Počúvali ste Petru, hej vy? [„Áno!“]

Prostriedok spovede. Pýtala si sa ma: „Ako môže mladý človek prekonať prekážky na ceste k Božiemu milosrdenstvu?“ Aj tu ide o záležitosť pohľadu, pohľadu na to, na čom záleží. Ak sa vás opýtam: „Na čo myslíte, keď sa idete spovedať?“ – nehovorte to však nahlas –, som si takmer istý odpoveďou: „Na hriechy“. Ale – pýtam sa vás – odpovedajte – sú hriechy skutočne centrom spovede? [„Nie!“] Nepočujem... [„Nie!“] „Bravi!“

Boh chce, aby si sa k nemu priblížil tým, že budeš myslieť na seba, na svoje hriechy alebo na neho? Čo chce Boh? Aby ťa priviedol bližšie k nemu alebo k tvojim hriechom? Čo chce? Odpovedz [„K nemu!“] Hlasnejšie, som hluchý... [„K nemu!“] Čo je centrom, hriechy alebo Otec, ktorý odpúšťa všetky hriechy? Otec.

Nechodíme na spoveď ako potrestaní, ktorí sa musia pokoriť, ale ako deti, ktoré bežia do Otcovho objatia. A Otec nás dvíha v každej situácii, odpúšťa nám každý hriech. Počúvajte dobre toto: Boh vždy odpúšťa! Pochopili ste? Boh vždy odpúšťa!

Dám vám malú radu: po každej spovedi nejakú chvíľu zostaňte a zapamätajte si odpustenie, ktoré ste dostali. Zachovajte si ten pokoj v srdci, slobodu, ktorú vo svojom vnútri cítite. Nie hriechy, ktoré už neexistujú, ale odpustenie, ktoré ti Boh dal, pohladenie Boha Otca.

V tejto chvíli by som chcel dať kňazom jednu radu: povedal by som kňazom, aby sa cítili na mieste Boha Otca, ktorý vždy odpúšťa a objíma a prijíma. To si uchovajte, nenechajte si ho ukradnúť. A keď pôjdete nabudúce na spoveď, spomeňte si: Dostanem znova to objatie, ktoré mi urobilo tak dobre. Nejdem k sudcovi vyrovnáť účty, ale k Ježišovi, ktorý ma miluje a uzdravuje ma.

Dajme v spovedi prvé miesto Bohu. Ak je on hlavnou postavou, všetko sa stáva pekným a spoveď je sviatosťou radosti. Áno, radosti: nie strachu a súdu, ale radosti. A je dôležité, aby kňazi boli milosrdní. Prosím vás, nikdy nie vyzvedaví, nikdy inkvizitórski, ale bratia, ktorí darujú Otcovo odpustenie, ktorí sprevádzajú v tom Otcovom objatí.

Niekoľko by mohol povedať: „Aj tak sa hanbím, nemôžem prekonať hanbu ísť sa spovedať.“ Nie je to problém, je to dobrá vec! Niekedy je dobré sa v živote hanbiť. Ak sa hanbiš, znamená to, že nesúhlasíš s tým, čo si urobil. Hanba je dobré znamenie, ale ako každé znamenie si vyžaduje ísť ďalej. Nebuď vážnom hanby, pretože Boh sa za teba nikdy nehanbí. On ťa miluje práve tam, kde sa za seba hanbiš. A miluje ťa vždy.

Poviem vám jednu vec, ktorá nie je na veľkoplošnej obrazovke. V mojej krajine tých bez tváre, ktorí robia všetky druhy zla, voláme *ľudia bez hanby*.

A posledná pochybnosť: „Ale otče, ja nedokážem odpustiť sebe, a preto mi ani Boh nemôže odpustiť, lebo vždy padnem do tých istých hriechov.“ Ale počúvaj, kedy sa Boh urazí? Keď ho ideš prosiť o odpustenie? Nie, nikdy. Boh trpí, keď si myslíme, že nám nemôže odpustiť, pretože je to ako keby ste mu povedali: „Si slabý v láske!“. Povedať toto Bohu je škaredé! Povedať mu, že „v láske si slabý“.

Naopak, Boh sa raduje, keď nám odpúšťa, zakaždým. Keď nás zdvihne, verí v nás ako prvýkrát, nenechá sa odradiť. My sa necháme odradiť, on nie. Nevidí hriešnikov, ktorých by nálepkoval, ale deti, ktoré miluje.

Nevidí pomýlených ľudí, ale milované deti; možno zranené, a vtedy má ešte viac súcitu a nehy. A vždy, keď sa spovedáme – nikdy na to nezabudnime – je v nebi oslava. Nech je to tak aj na zemi!

Nakoniec, Peter a Lenka, zažili ste v živote kríž. Ďakujem za vaše svedectvo. Pýtali ste sa, ako „povzbudiť mladých ľudí, aby sa nebáli objat' kríž“. Objat': to je pekné sloveso! Objatie pomáha prekonať strach. Keď sme objatí, získame znova dôveru v seba a tiež v život. Nechajme sa teda objat' Ježišom. Pretože keď objímeme Ježiša, znova dostávame nádej.

Nemôžeme objat' samotný kríž; bolesť nikoho nespasí. To, čo premieňa bolesť, je láska. Kríž teda objímame spolu s Ježišom, nikdy nie sami! Ak objímame Ježiša, znova sa rodí radosť. A Ježišova radosť, v bolesti, sa premieňa na pokoj.

Drahí mladí, chlapci i dievčatá, želim vám túto radosť, silnejšiu ako čokoľvek iné. Prajem vám, aby ste ju zanesli svojim priateľom. Nie kázne, ale radosť. Prinášajte radosť! Nie slová, ale úsmevy, bratskú blízkosť.

Ďakujem vám, že ste ma počúvali a prosím vás o poslednú vec: nezabudnite sa za mňa modliť.

Ďakujem! [po slovensky]

Homília v Šaštíne

V Jeruzalemskom chráme sa Máriine ruky vystreli k rukám starého Simeona, ktorý mohol vziať Ježiša a spoznať ho ako Mesiáša poslaného pre spásu Izraela. V tejto scéne rozjímame o tom, kto je Mária: je Matkou, ktorá nám daruje Syna Ježiša. Preto ju milujeme a uctievame si ju.

V tejto Šaštínskej národnej svätyni sa s vierou a úctou schádza slovenský národ, pretože vie, že práve ona nám daruje Ježiša. V „logu“ tejto apoštolskej cesty je vyobrazená cesta vo vnútri srdca, nad ktorým sa týči Kríž. Mária je cestou, ktorá nás vovádza do srdca Krista, ktorý z lásky k nám obetoval svoj život.

Vo svetle evanjeliovej state, ktorú sme si práve vypočuli, môžeme hľadiť na Máriu ako na vzor viery. Rozpoznávame tak tri vlastnosti viery: *cestu, proroctvo, súcitiť*.

Máriina viera je predovšetkým *vierou, ktorá sa vydáva na cestu*. Ihneď po Anjelovom zvestovaní sa nazaretské dievča „vydalo na cestu a ponáhľalo sa do istého judejského mesta v hornatom kraji“ (Lk 1,39). Mária išla navštíviť svoju sesternicu Alžbetu. Nepovažovala za výsadu svoje povolanie stať sa Matkou Spasiteľa; nestratila jednoduchú radosť zo svojej poníženosti po tom, ako ju Anjel navštívil; nezostala stáť a nečinne kontemplovať samú seba medzi štyrmi stenami svojho príbytku.

Naopak, žila svoj dar ako poslanie; cítila potrebu otvoriť dvere a vyjsť z domu; stala sa živým stelesnením tej netrpezlivosti, s akou Boh túži prísť k všetkým ľuďom a spasíť ich svojou láskou. Preto sa Mária vydáva na cestu: namiesto pohodlnosti zvykov si vyberá neznáme cesty; namiesto stability domácnosti namáhavú chôdzu; namiesto bezpečnosti pokojnej religióznosti riziko viery, ktorá sa otvára novým výzvam, a tak sa stáva darom z lásky k blížnemu.

Aj dnešné evanjelium nám ukazuje Máriu na ceste: smerom k Jeruzalemu, kde spolu s Jozefom, svojím ženíchom, obetuje Ježiša v Chráme. Celý jej život bude cestou za jej Synom, ako jeho prvej učeníčky, až do cieľa, na Kalváriu, pod jeho kríž. Mária neustále kráča.

Takto je Panna Mária vzorom viery pre tento slovenský národ: viery, ktorá sa vydáva na cestu, vždy pobádaná jednoduchou a úprimnou zbožnosťou, vždy na púti, v hľadaní Pána. Kráčaním premáhate pokušenie statickej viery, ktorá sa uspokojí s nejakým obradom alebo starou tradíciou, vychádzate zo svojho vnútra, nesiete v batohu svoje radosti a bolesti a robíte zo svojho života púť lásky k Bohu a k bratom a sestrám.

Ďakujem za toto svedectvo! A prosím vás, zostaňte na ceste, stále! Nezastavte sa!

Ešte chcem dodať jedno. Povedal som: „Nezastavte sa!“, lebo keď sa cirkev zastaví, ochorie; keď sa biskupi zastavia, ochorie cirkev; keď sa kňazi zastavia, ochorie Boží ľud.

Máriina viera je zároveň proročkovou vierou. Svojím životom je mladé nazaretské dievča proroctvom Božieho diela v dejinách, Jeho milosrdného konania, ktoré vyvracia logiky sveta, povyšuje ponížených a rozptyľuje tých, čo v srdci pyšne zmýšľajú (porov. Lk 1,52). Ona reprezentuje všetkých „chudobných Jahveho“, ktorí volajú k Bohu a očakávajú príchod Mesiáša.

Mária je Dcérou Sionskou, ktorú zvestovali Izraelskí proroci (porov. Sof 3,14-18), Pannou, ktorá počala Emanuela, ktorý je Boh s nami (porov. Iz 7,14). Ako Nepoškrvnená Panna, Mária je ikonou nášho povolania: ako ona, aj my sme povolaní byť svätými a nepoškrvnenými v láske (porov. Ef 1,4), stávajúc sa obrazom Krista.

Proroctvo pre Izrael vrcholí v Márii, pretože ona v lone nosila Slovo, ktoré sa stalo telom – Ježiša. Ježišom sa úplne a definitívne zavŕšil Boží plán. Simeon o ňom povedal jeho matke: „On je ustanovený na pád a na povstanie pre mnohých v Izraeli a na znamenie, ktorému budú odporovať“ (Lk 2,34).

Nezabudnime na to, že nesmieme redukovať vieru na cukor, ktorý osladzuje život. To nesmieme. Ježiš je znamením, ktorému budú odporovať. Prišiel, aby priniesol svetlo tam, kde bola tma, čím sa temnota dostala na svetlo a musela ustúpiť. Preto proti nemu temnoty stále bojujú. Kto prijíma Krista a otvorí sa mu, vstane z mŕtvych; kto ho odmieta, uzatvára sa do tmy a je príčinou vlastnej skazy.

Svojím učeníkom Ježiš vysvetlil, že nepriniesol pokoj na svet, ale meč (porov. Mt 10,34): totiž jeho Slovo je ako dvojsečný meč; vniká do našich životov, oddeľuje svetlo od temnoty a vyzýva nás vybrať si: hovorí: „Vyber si!“ Pred Ježišom nik nemôže zostať vlažný alebo „sedieť naraz na dvoch stoličkách“. Nie, to sa nedá. Prijatť ho znamená súhlasiť s tým, aby u mňa odhalil protirečenia, modly, vnuknutia zla, a aby sa pre mňa stal vzkriesením, lebo On ma dvíha, podáva mi ruku a pomáha mi znovu začať. Vždy znova ma dvíha.

A práve takýchto prorokov potrebuje aj dnešné Slovensko. Nejde o to, aby sme boli k svetu nepriateľskí, ale aby sme boli vo svete znamením, „ktorému budú odporovať“, kresťanmi, ktorí vedia svojím životom ukázať krásu Evanjelia, ľuďmi, ktorí nastoľujú dialóg, kde sú odlišné postoje, ktorí zjavujú bratský život, kde v spoločnosti panuje rozdelenie a nesvornosť, ktorí šíria príjemnú vôňu prijatia a solidarnosti tam, kde často prevládajú osobné a kolektívne formy sebeckva, ktorí chránia a zachovávajú život tam, kde sa uplatňuje logika smrti.

A Mária, Matka putovania, sa vydáva na cestu; Mária Matka prorokovania; napokon Mária je Matkou súcitu. Jej viera je súcitná. Žena, ktorá sama seba nazývala „služobnicou Pána“ (porov. Lk 1,38) a ktorá sa s materinskou starostlivosťou postarala o to, aby nechýbalo víno na svadbe v Káne (porov. Jn 2,1-12), sa spolu so Synom podieľala na spásonosnom poslaní a išla s ním až pod kríž. V tej chvíli, v mučivej bolesti, ktorú zažila na Kalvárii, pochopila Simeonovo proroctvo: „A tvoju vlastnú dušu prenikne meč“ (Lk 2,35).

Utrpenie umierajúceho Syna, ktorý na seba vzal hriechy a bôle celého ľudstva, preniklo aj ju. Ježiš s rozkmášaným telom, muž bolesti, ktorého zohydila zloba (porov. Iz 53,3); Mária, s rozdrásanou dušou; súcitná Matka, ktorá zbiera naše slzy a zároveň nás utešuje a pripomína nám, že v Kristovi je konečné víťazstvo.

Mária, Bolestná Matka, jednoducho zostáva pod krížom. Stojí pod krížom. Neutečie preč; nesnaží sa zachrániť si život; nepoužíva ľudskú lešť ani duchovné anestetiká, aby sa vyhla bolesti. Toto je dôkaz súcitu: zostať pod krížom. Zostať s tvárou plnou slz, ale s vierou človeka, ktorý vie, že vo svojom Synovi Boh premieňa bolesť na radosť a víťazí nad smrťou.

Aj my, so zrakom upretým na Bolestnú Pannu Máriu, sa otvárame viere, ktorá sa stáva súcitnou a vedie nás zdieľať svoj život s tými, ktorí sú zranení, trpia alebo sú nútení niesť na pleciach ťažké kríže. Bratia a sestry, viera, ktorá nie je abstraktná, ale pobáda nás vcítiť sa a byť solidárnymi s núdznymi. Táto viera, podľa Božieho štýlu, pokorne a bez rozruchu odstraňuje bolesť sveta a zavlažuje spásou brázdy dejín.

Drahí bratia a sestry, nech vám Pán navždy zachová úžas, nech vám zachová vďačnosť za dar viery! A nech vám Preblahoslavená Panna Mária vyprosuje potrebnú milosť, aby vaša viera bola vždy na ceste, aby mala nádych proroctva a bola vierou bohatou na súcit.

Záverečný príhovor v Šaštíne

Drahí bratia a sestry!

Nastal čas rozlúčky s vašou krajinou. Pri tejto Eucharistii som vzdával Bohu vďaka za to, že mi umožnil prísť sem medzi vás, ako aj za to, že som mohol ukončiť svoju púť v nábožnom objatí vášho ľudu spoločným slávením dôležitého náboženského a štátneho sviatku vašej Patrónky, Sedembolestnej Panny Márie.

Zo srdca ďakujem všetkým vám, drahí bratia biskupi, za celú prípravu a za prijatie. Ešte raz vyjadrujem svoju vďačnosť pani prezidentke republiky a civilným autoritám. Ďakujem aj všetkým, ktorí rozličným spôsobom spolupracovali, najmä modlitbou. A s radosťou opätovne pozdravujem členov a pozorovateľov Ekumenickej rady cirkví, ktorí nás poctili svojou prítomnosťou.

Nosím vás všetkých v srdci.

Ďakujem všetkým!

Zdroj: <https://svetkrestanstva.postoj.sk/88278/nesklanajte-hlavy-k-zemi-ale-dvihajte-ich-k-nebu>

Máme strach zo slobody

Rozhovor pápeža Františka so slovenskými jezuitmi

Antonio Spadaro SJ

(© *La Civiltà Cattolica* a *Viera a život*, 2021)

Bratislava, nedeľa 12. septembra, 17:30 hod. Práve sa skončilo stretnutie pápeža Františka s predstaviteľmi Ekumenickej rady cirkví. V tejto chvíli treba nanovo usporiadať stoličky a svoje miesta v sále už zaujímajú päťdesiattri slovenských jezuitov. Vstupuje František a pozdravuje: „Dobrý večer a vitajte! Ďakujem vám, že ste prišli. Nevedel som, že na Slovensku je toľko jezuitov. Zdá sa, že ‚pliaga‘ sa šíri všade.“ Všetci sa zasmejú. František pobáda prítomných, aby mu kládli otázky. A znovu ich rozosmeje poznámkou, že sa „necíti na to, aby rečnil pred jezuitmi“.

Páter provinciál adresoval pápežovi krátky pozdrav: „*Otče, chcem vám zo srdca poďakovať za pozvanie, ktoré nás veľmi prekvapilo. Je to povzbudenie pre náš komunitný život a pre pastoráciu. Na Slovensku je toľko jezuitov. Chcem vás uistiť, že Spoločnosť túži byť k dispozícii vám a potrebám Cirkvi.*“

Pápež odpovedá poznámkou: „Ďakujem. Nápad pozývať počas apoštolských ciest jezuitov mal páter Spadaro, pretože on tak získava materiál na článok do časopisu „*La Civiltà Cattolica*“, v ktorom vždy uverejňuje tieto rozhovory.“ A pokračuje: „Čakám teda na otázky. Som pripravený ako brankár v bráne. Strieľajte.“

Jeden z jezuitov začne: „Ako sa máte?“

Ešte som nažive. Aj keď niektorí by chceli, aby som už bol mŕtvy. Dokonca viem, že boli stretnutia prelátov, ktorí si mysleli, že pápež je na tom zdravotne horšie, ako bolo povedané. Chystali konkláve. Trpezlivosť! Vďaka Bohu, mám sa dobre. Bol som na operácii, hoci som na ňu najprv nechcel ísť. Ale jeden ošetrovateľ ma presvedčil. Ošetrovatelia vedia často posúdiť situáciu lepšie ako lekári, pretože sú v priamom kontakte s pacientmi.

Jezuita, ktorý pätnásť rokov pracoval vo Vatikánskom rozhlase, sa spýtal, čo by malo jezuitom pri ich pastoračnej práci na Slovensku najviac ležať na srdci.

Vždy mi prichádza na um slovo „blízkosť“.

Blízkosť Bohu, predovšetkým nezanedbávať modlitbu! Pravú modlitbu, modlitbu srdca, ktorá nie je formálna, ale ktorá sa dotýka srdca. Modlitbu, ktorá je zápasom s Bohom, ktorá pozná púšť, kde niet nijakých emócií. Blízkosť Bohu: on na nás vždy čaká. Sme v pokušení povedať: Nemôžem sa modliť, lebo som zavalený prácou. Aj Boh má veľa práce. A predsa je pri tebe, čaká ťa.

Potom vzájomná *blízkosť medzi vami*, bratská láska, prostá láska medzi jezuitmi, ktorá je veľmi vnímavá, láskavá, ale aj prostá: láska medzi ľuďmi. Veľmi zatiaľko mi padne, keď vidím, ako sa vy alebo iní kňazi neviete vystáť. Brzdí to, bráni to napredovať. Takéto problémy boli v Spoločnosti od počiatku. Len si spomeňte, akú trpezlivosť musel mať svätý Ignác so Šimonom Rodriguezom. Je ťažké vytvárať komunitu, ale vaša vzájomná blízkosť je naozaj dôležitá.

Po tretie: *blízkosť biskupovi*. Áno, sú biskupi, ktorí nás nemajú radi, veru, je to tak. No nech nijaký jezuita neohovára biskupa! Ak si nejaký jezuita myslí niečo iné ako biskup a má odvahu, nech ide za biskupom a nech mu povie, čo si myslí. A keď hovorím za biskupom, myslím tým aj za pápežom.

Po štvrté: *blízkosť Božiemu ľudu*. Pracujte podľa toho, čo povedal Pavol VI. 3. dec. 1974: Na križovatkách ciest, na križovatkách ideí, tam sú jezuiti. Pozorne si prečítajte a premedi - tujte prejav Pavla VI. na 32. generálnej kongregácii. Je to to najkrajšie, čo pápež kedy povedal jezuitom. Je pravda, že keď budeme ľuďmi, čo idú na krížne cesty, na hranice, budeme mať problémy. No blízkosť Božiemu ľudu nás ochráni pred tým, aby sme podľahli hlúpym ideológiám. Umožní nám ísť napred s otvoreným srdcom. Zaiste, niekto z vás sa nadchne a potom príde za provinciálom a povie mu: „Nie, toto sa nedá.“ Aj vtedy treba ísť napred, byť disponibilní a poslúchať. Blízkosť Božiemu ľudu je dôležitá preto, lebo nám poskytuje „rámeč“. Nezapúdajte, odkiaľ sme boli vzatí, odkiaľ prichádzame: z nášho ľudu. Ale ak sa vyčleňujeme, ak ideme za nejakou chimérou, prichádzame o svoje korene. Naše korene sú v Cirkvi, ktorá je Božím ľuďom.

Prosím vás teda o štvorakú blízkosť: blízkosť Bohu, o vzájomnú blízkosť, o blízkosť biskupovi a pápežovi a o blízkosť Božiemu ľudu, ktorá je najdôležitejšia.

Slova sa ujal ďalší jezuita, ktorý pripomína, že prítomných je aj približne dvadsať jezuitov, ktorí boli vysvätení tajne, a on je jeden z nich. Hovorí, že skúsenosť vyrastať vo svete pracujúcich bola vynikajúca...

Prácou si zarábame na chlieb... manuálna aj intelektuálna práca je práca, je zdravé pracovať. Boží ľud, ktorý nepracuje, nech ani neje...

Jeden z prítomných jezuitov konštatuje: „Som o dva roky mladší ako vy,“ a pápež mu na to: „Nevyzeráš. Nosíš mejkap?“ Ostatní sa smejú. Jezuita pokračuje: „Do Spoločnosti Ježišovej som vstúpil ako utečenec v roku 1968. Štyridsaťosem rokov som bol členom Švajčiarskej provincie. A teraz som päť rokov tu. Žil som vo veľmi rozdielnych cirkvách. Dnes si všímam, že mnohí sa chcú vrátiť späť alebo hľadajú istoty v minulosti. Za komunizmu som zakúsil pastoračnú tvorivosť. Niektorí dokonca tvrdia, že nie je možné za komunizmu vyformovať jezuitu, ale iní to urobili a my sme tu. Akú víziu Cirkvi by sme mali mať?“

Povedal si jedno dôležité slovo, ktoré poukazuje na boľavé miesto Cirkvi v týchto časoch. Pokušenie vrátiť sa späť. Týmto dnes trpí Cirkev. Ideológiou návratu. Je to ideológia, ktorá kolonizuje mysle. Je to forma ideologickej kolonizácie. Nie je to celosvetový problém, ale predovšetkým špecifický problém Cirkvi v niektorých krajinách. Bojíme sa života. Opakujem, čo som už povedal na ekumenickom stretnutí, ktoré som mal pred chvíľou: Bojíme sa slobody. Bojíme sa slobody vo svete, ktorý je obmedzovaný závislosťami a virtualitou. Pri spomenutom stretnutí som uviedol ako príklad *Velkého inkvizítora* od Dostojevského: Stretne sa s Ježišom a pýta sa ho: „Prečo si dal človeku slobodu?“

Je nebezpečná.“ Inkvizítor vyčíta Ježišovi, že nám dal slobodu. Bolo by stačilo trošku chleba, nič viac. Preto sa dnes vraciame do minulosti. Aby sme hľadali istoty. Bojíme sa slúžiť omšu tvárou k ľudu, ktorý nám hľadá do tváre a hovorí nám pravdu. Bojíme sa vykročiť vpred s novými formami pastorácie. Myslím na to, čo sme už spravili – páter Spadaro tam bol –, na *Synodu o rodine*, na ktorej sme chceli porozumieť, že manželské páry, ktoré žijú v druhom zväzku, nemôžeme zatracovať. Bojíme sa sprevádzať ľudí s odlišnou sexuálnou orientáciou. Bojíme sa ísť na krížne cesty, o ktorých hovoril Pavol VI. Toto je zlo tejto chvíle. Hľadať cestu v rigidnosti a klerikalizme, čo sú dve zvrátenosti. Myslím si, že dnes Pán od *Spoločnosti* žiada, aby bola slobodná, aby sa modlila a rozlišovala. Žijeme v ohromných časoch, ktoré majú svoje čaro, no možno aj kríž. Je krásne napredovať v slobode evanjelia. V slobode! Pokušenie vracať sa prežívate aj vo svojich komunitách, vo svojej provincii a v celej *Spoločnosti*. Dávajte si pozor a bdejte! Nechválím nerozvážnosť, len vás chcem upozorniť, že vracať sa do minulosti nie je správna cesta. Naopak, správna cesta je kráčať vpred – v rozlišovaní a v poslušnosti.

Jeden z jezuitov sa pýta, ako sa Svätému Otcovi javí Spoločnosť Ježišova dnes. Spomína nedostatok nadšenia, snahu hľadať viac istoty než ochotu ísť na krížne cesty, ako to žiadal Pavol VI., pretože to nie je ľahké.

Isteže to nie je ľahké. Ale keď cítiš, že ti chýba nadšenie, treba urobiť rozlišovanie, aby si pochopil prečo. Musíš o tom hovoriť so svojimi spolubratmi. Modlitba pomáha pochopiť, či a kedy chýba nadšenie. Treba o tom hovoriť so spolubratmi, s predstavenými. Potom treba rozlišovať, a tak si overiť, či ide čisto o tvoju neútechu alebo o neútechu komunity. Exerciície nám poskytujú možnosť nájsť odpovede na takéto otázky. Som presvedčený, že nepoznáme dosť dobre *Duchovné cvičenia*. Anotácie a pravidlá rozlišovania sú neskutočným pokladom. Mali by sme ich poznať lepšie.

Jeden z prítomných pripomína Svätému Otcovi, že často hovorí o ideologickej kolonizácii, ktorá je diabolská. Medzi inými spomína „gender“ ideológiu.

Ideológia má v sebe vždy niečo diabolské, ako hovoríš, pretože nie je vtelená. Teraz žijeme kultúru ideológií, tak veru. Musíme demaskovať ich korene. Áno, „gender“ ideológia, o ktorej hovoríš, je nebezpečná. Podľa mňa preto, lebo je odtrhnutá od konkrétneho života osoby, ako keby sa človek mohol ľubovoľne, nezávisle od všetkého rozhodnúť, či a kedy byť mužom alebo ženou. S takouto abstrakciou a nezávislosťou mám vždy problém. Nemá to nič do činenia s otázkou homosexuality. Ak máme homosexuálny pár, môžeme ich pastoračne sprevádzať a viesť ku stretnutiu s Kristom. Keď hovorím o ideológii, hovorím o ideii, o abstrakcii, pre ktorú je všetko možné, nie o konkrétnom živote ľudskej osoby a jej reálnej situácii.

Jeden z jezuitov ďakuje pápežovi za jeho slová venované židovsko-kresťanskému dialógu.

Dialóg napreduje. Je absolútne nevyhnutné zamedziť jeho prerušeniu, aby sa dialóg neprerušil pre nejaké nedorozumenia, ako sa to niekedy stáva.

Jeden z účastníkov vraví Svätému Otcovi o vnútornom napätí v Katolíckej cirkvi na Slovensku. Niektorí vnímajú pápeža ako nepravoverného, iní ho idealizujú. My jezuiti – tvrdí – chceme prekonávať toto rozdelenie. Pýta sa: „Ako sa staviate voči ľuďom, ktorí na vás hľadajú podozrievavo?“

Ako príklad spomeniem jednu veľkú katolícku televíznu stanicu, ktorá bezostyšne neustále ohovára pápeža. Ja osobne si možno tieto útoky a údery zaslúžim, pretože som hriešnik. Ale Cirkev si toto nezaslúži. Je to diablova robota. Niektorým z nich som to aj povedal.

Áno, sú aj klerici, ktorí majú zlomyseľné poznámky na moju adresu. Občas mi dôjde trpezlivosť. Najmä keď vynášajú súdy bez toho, aby viedli skutočný dialóg. Tam nič nezmôžem. Ja si idem za svojím, nedám sa vtiahnuť do ich sveta ideí a fantázie. Nechcem tam vstupovať a uprednostňujem kázanie, kážem... Niektorí mi vyčítajú, že nehovorím o svätosti. Vraviam, že stále hovorím o sociálnej otázke a že som komunista. Aj napriek tomu, že som napísal celú apoštolskú exhortáciu o svätosti *Gaudete et exultate*.

Teraz dúfam, že po rozhodnutí zamedziť automatický prístup k starému obradu sa vrátíme k pôvodným úmyslom Benedikta XVI. a Jána Pavla II. Moje rozhodnutie je ovocím konzultácií s biskupmi celého sveta, ktoré prebehli minulý rok. Odteraz musí každý, kto bude chcieť celebrowať *vetus ordo*, žiadať o dovoľenie Rím, ako sa to robí pri biritualizme. Sú ale mladíci, ktorí mesiac po kňazskej vysviacke idú za biskupom a prosia ho o dovoľenie slúžiť *vetus ordo*. Toto je jav, ktorý ukazuje, že sa chcú vrátiť do minulosti.

Jeden kardinál mi rozprával, že za ním prišli dvaja práve vysvätení novokňazi s prosbou o dovoľenie študovať latinčinu, aby mohli dobre celebrowať. On, keďže má zmysel pre humor, im odvetil: „No ale v diecéze máme veľa Hispáncov. Učte sa španielčinu, aby ste im mohli kázať. Keď sa naučíte po španielsky, vráťte sa ku mne, a ja vám poviem, koľko tu máme Vietnamcov, a požiadam vás, aby ste sa učili po vietnamsky. Až potom, keď sa naučíte po vietnamsky, vám dovoľím učiť sa aj latinčinu.“ Takto ich „uzemnil“, postavil ich nohami na zem. Ja kráčam dopredu nie preto, že by som chcel urobiť revolúciu. Robím to, čo cítim, že mám robiť. Vyžaduje to veľa trpezlivosti, modlitby a lásky.

Ďalší jezuita hovorí o strachu pred utečencami.

Myslím si, že je potrebné prijímať ich, ale nielen to: treba ich prijať, chrániť, umožniť im vzdelanie a integráciu. Všetky tieto štyri kroky sú potrebné, aby sme ich naozaj prijali. Každá krajina musí vedieť, či to dokáže. Ak necháte prisťahovalcov bez integrácie, upadnú do biedy, čo znamená, že ste ich neprijali. Fenomén utečenectva treba dôkladne skúmať a pochopiť jeho príčiny, najmä geopolitické. Je dobre, ak pochopíme, čo sa deje v Stredomorí a aké hry hrajú mocnosti, ktoré majú prístup k moru, aby ho kontrolovali a ovládali. Pochopiť príčiny a dôsledky.

Mons. Datonu, ktorý má na starosti organizáciu pápežskej cesty, prichádza pápeža upozorniť, že je čas ísť. František sa pozerá na hodinky, chystá sa postaviť a pozdraviť prítomných, keď mu jeden z jezuitov hovorí. „Svätý Otec, posledná vec: Svätý Ignác hovorí, že je potrebné precítiť a vychutnať veci zvnútra. Idete večerať. Ochutnajte niečo zo slovenskej kuchyne!“ Pápež sa usmeje a odpovedá: „Uvidíme, čo mi pripravili.“

Nasleduje fotografovanie. Jezuitov je mnoho, preto sa rozdeľujú podľa komunit a s každou z nich sa František odfotí. Stretnutie sa končí modlitbou Zdravas', Mária a napokon požehnaním.

* * *

O dva dni, 14. septembra, sa uskutočnilo druhé kratučké stretnutie s jezuitmi v Prešove, hneď po skončení gréckokatolíckej božskej liturgie. František sa totiž na pozvanie jedného z jezuitov, s ktorým sa stretol na nunciature v Bratislave, osobne zastavil v Exercičnom dome, aby pozdravil kuchárky, ktoré chystali pohostenie pre prítomných biskupov. Nakoniec František na priedomí pozdravil tamojšiu jezuitskú komunitu.

Preklad: František Sočufka SJ

Jazyková korektúra: Letícia Dirbáková CJ

Zdroj: <https://jezuiti.sk/rozhovor-frantiska-s-jezuitmi/>

Príhovory Svätého Otca Františka počas návštevy Slovenska

september 2021

1. [Príhovor Svätého Otca pred členmi Ekumenickej rady cirkví](#)
2. [Príhovor Svätého Otca po stretnutí s prezidentkou SR Zuzanou Čaputovou](#)
3. [Príhovor Svätého Otca v bratislavskej Katedrále svätého Martina](#)
4. [Príhovor pápeža Františka pri stretnutí so židovskou komunitou](#)
5. [Homília pápeža Františka na Božskej liturgii sv. Jána Zlatoústeho v Prešove](#)
6. [Príhovor pápeža Františka na stretnutí s rómskou komunitou na Luníku IX](#)
7. [Príhovor pápeža Františka na stretnutí s mladými v Košiciach](#)
8. [Homília pápeža Františka, ktorú predniesol na svätej omši v Šaštíne](#)
9. [Záverečný príhovor Svätého Otca Františka na konci svätej omše v Šaštíne](#)

Zdroj: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/sk2021-index-prihovorov-papeza-frantiska>

Zhrnutie na generálnej audiencii v Ríme 22.9.2021

Bratia a sestry, dobrý deň!

Dnes by som vám chcel hovoriť o **apoštolskej ceste do Budapešti a na Slovensko**, ktorá sa skončila práve pred týždňom, v stredu. Zhrnul by som to takto: bola to **púť modlitby, púť ku koreňom, púť nádeje**. Modlitba, korene a nádej.

Prvou etapou bola **Budapešť**, kde sa konala **záverečná svätá omša Medzinárodného eucharistického kongresu**, ktorý bol kvôli pandémie odložený presne o rok. Na tomto slávení bola veľká účasť. Svätý Boží ľud sa v Pánov deň zhromaždil pred tajomstvom Eucharistie, ktorým sa neustále rodí a obnovuje. Objímal ho **križ, ktorý stál pred oltárom a ukazoval ten istý smer, ktorý naznačuje Eucharistia, teda cestu pokornej a nezištnej lásky, veľkorysej a úctivej lásky voči všetkým, cestu viery, ktorá očisťuje od svetskosti a vedie k podstate**. Táto viera nás vždy očisťuje a vzdďaľuje od svetskosti, ktorá nás všetkých ničí: to je červ, ktorý nás ničí zvnútra.

Modlitbová púť sa skončila na **Slovensku na sviatok Sedembolestnej Panny Márie**. Aj tam, do **Šaštína**, do **Svätyne Sedembolestnej Panny Márie**, prišlo veľké množstvo synov a dcér **na sviatok Matky**, ktorý je zároveň národným náboženským sviatkom. Moja púť bola teda púťou modlitby v srdci Európy, ktorá sa začala adoráciou a skončila sa ľudovou zbožnosťou. **Modliť sa, pretože predovšetkým k tomu je povoláný Boží ľud: klaňať sa, modliť sa, kráčať, putovať, konať pokánie a pri tom všetkom cítiť pokoj a radosť, ktorú nám dáva Pán**. Náš život musí byť taký: klaňať sa, modliť sa, kráčať, putovať, konať pokánie.

A to je zvlášť dôležité na európskom kontinente, kde prítomnosť Boha oslabujeme - vidíme to každý deň: oslabujeme prítomnosť Boha - konzumizmom a tzv. „výparmi“ unifikovaného myslenia – je to vec zvláštna, no skutočná – ovocie zmiešaniny starých i nových ideológií. A toto nás vzdďaľuje od dôverného priateľstva s Pánom, od dôverného priateľstva s Bohom. **Aj v tomto kontexte odpoveď, ktorá uzdravuje, pochádza z modlitby, svedectva a pokornej lásky**. Pokorná láska, ktorá slúži. Vráťme sa k tejto myšlienke: **kresťan má slúžiť**.

To som videl na stretnutí so svätým Božím ľudom. **Čo som videl? Veriaci ľud, ktorý trpel ateistickým prenasledovaním. Videl som to aj v tvárach našich židovských bratov a sestier, s ktorými sme si pripomenuli Šoa (holokaust)**. Pretože bez pamäti niet modlitby. **Modlitba bez pamäti neexistuje**. Čo to znamená? **Že keď sa modlíme, musíme pamätať na svoj vlastný život, na život svojho národa, na životy toľkých ľudí, ktorí nám robia spoločnosť v meste, v národe, aká bola história...** Jeden zo slovenských biskupov - je to už starší človek - mi povedal, keď ma vítal: „Robil som vodiča električky, aby som sa skryl pred komunistami.“ Je skvelý: počas diktatúry, počas prenasledovania, bol tento biskup vodičom električiek. Potom tajne vykonával svoje kňazské „remeslo“ a nikto o tom nevedel. Tak je to počas prenasledovania... Pamätajte: bez pamäte niet modlitby. Modlitba, spomienka na vlastný život, na život svojho národa, na históriu... **Pamätať a spomínať. To prospieva a pomáha nám to modliť sa**.

Druhý aspekt: táto cesta bola **púťou ku koreňom**. Pri stretnutí s bratmi biskupmi, ako v Budapešti, tak i v Bratislave som sa mohol osobne dotknúť vďačnej spomienky na tieto korene viery a kresťanského života, živé v žiarivom príklade **svedkov viery**, akými boli **kardinál Mindszenty** a **kardinál Korec**, či **blahoslavený biskup Pavel Peter Gojdič**. Sú to korene, ktoré siahajú hlboko, až do deviateho storočia k evanjelizačnému dielu **svätých bratov Cyrila a Metoda**, ktorí túto cestu sprevádzali, boli stálou prítomnosťou. Silu týchto koreňov som pocítil pri slávení božskej liturgie v byzantskom obrade v Prešove na sviatok **Svätého kríža**. V piesňach som cítil, ako sa rozochvieva srdce svätého veriaceho ľudu, zoceleného toľkým utrpením pre vieru.

Viackrát som zdôrazňoval, že tieto korene sú stále živé, plné životodarnej miazgy, ktorou je **Duch Svätý**, a že ich ako také treba zachovať: nie ako muzeálne exponáty, nie ideologizované a využívané v záujme prestíže a moci, na upevnenie uzavretej identity. Nie. To by znamenalo zradiť ich a sterilizovať! **Cyril a Metod pre nás nie sú postavy, ktoré si treba pripomínať, ale vzory, ktoré treba napodobňovať, učitelia, od ktorých sa vždy môžeme učiť duchu a spôsobu evanjelizácie, ako aj občianskej angažovanosti** - počas tejto cesty do srdca Európy som často myslel na otcov **Európskej únie**, ako o nej snívali, nie ako o agentúre na šírenie módnjej ideologickej kolonizácie, nie, ale tak, ako o nej snívali oni.

Takto chápané a žité korene sú zárukou budúcnosti: z nich vyrastajú husté konáre nádeje. Aj my máme korene: každý z nás má svoje korene. **Pamätáme na svoje korene?** Na otcov, starých rodičov? **A sme spojení so starými rodičmi, ktorí sú pokladom?** „Veď, sú starí...“. Nie, nie: oni ti dajú tú miazgu, musíš ísť k nim a vziať si ju, aby si rástol a pokračoval. Nehovoríme: „Chod' a skry sa v koreňoch.“ Nezapudnite na to. A opakujem vám to, čo som už toľkokrát povedal, ten veľmi krásny verš: **„Všetko, čo má strom v korune, pochádza z toho, čo má pod zemou“**. Môžeš rásť do tej miery, do akej si spojený s koreňmi: odtiaľ k tebe prichádza sila. **Ak odrežeš korene, všetko nové, nové ideológie, k ničomu ťa to neprivedie, nedáva ti to rásť: skončíš zle.**

Tretím aspektom tejto cesty bola **púť nádeje**. Modlitba, korene a nádej, tieto tri črty. **Videl som toľko nádeje v očiach mladých ľudí na nezabudnuteľnom stretnutí na štadióne v Košiciach.** Aj to mi dalo nádej, že som videl **veľa mladých párov a veľa detí**. A myslel som na demografickú zimu, ktorú zažívame, a na to, že v týchto krajinách prekvitajú mladé páry a deti: **je to znamenie nádeje**. Najmä v čase pandémie bola táto chvíľa slávania silným a povzbudzujúcim znamením, aj vďaka prítomnosti mnohých mladých párov a ich detí. **Rovnako silné a prorocké je svedectvo blahoslavenej Anny Kolesárovej, slovenského dievčaťa, ktoré bránilo svoju dôstojnosť pred násilím za cenu života: svedectvo, ktoré je, žiaľ, aktuálnejšie ako kedykoľvek predtým, pretože násilie páchané na ženách je všade otvorenou ranou.**

Videl som nádej v mnohých ľuďoch, ktorí sa v tichosti starajú o blížnych. **Myslím na Misionárky Božej lásky z centra Betlehem v Bratislave, skvelé sestričky, ktoré prijímajú odvrhnutých ľudí spoločnosti: modlia sa a slúžia, modlia sa a pomáhajú.** Veľa sa modlia a pomáhajú **bez pretvárinky**. Sú to **hrdinky tejto civilizácie**. Chcel by som, aby sme všetci prejavili **vďačnosť Matke Tereze a týmto rehoľným sestrám: všetci spoločne, potlesk pre tieto skvelé sestry!** Tieto rehoľníčky prijímajú ľudí bez domova.

Myslím na komunitu Rómov a všetkých, ktorí sa s nimi usilujú o cestu bratstva a začlenenia. Bolo dojímavé zdieľať s rómskou komunitou oslavu: jednoduchú oslavu, preniknutú evanjeliom. **Rómovia sú naši bratia: musíme ich prijímať, musíme im byť nablízku, ako to robia otcovia saleziáni v Košiciach, ktorí sú Rómom veľmi nablízku.**

Drahí bratia a sestry,

táto nádej, **táto evanjeliová nádej**, ktorú som mohol vidieť počas cesty, **sa uskutoční**, stane sa konkrétnou, **len** ak sa skĺbi s ďalším slovom: **spoločne**. Nádej nikdy nesklame, avšak nikdy nejde sama: spoločne. V Budapešti a na Slovensku sme boli pospolu **s rôznymi obradmi Katolíckej cirkvi, spolu s bratmi a sestrami iných kresťanských denominácií, spolu s našimi židovskými bratmi a sestrami, spolu s veriacimi iných náboženstiev, spolu s tými najslabšími. Toto je cesta, pretože budúcnosť bude plná nádeje, ak bude spoločná, nie osamotená: to je dôležité.**

A po tejto ceste mi v srdci zaznieva jedno veľké „ďakujem“. Ďakujem biskupom, ďakujem občianskym autoritám, ďakujem prezidentovi Maďarska a prezidentke Slovenska, ďakujem všetkým spolupracovníkom pri organizácii, ďakujem mnohým dobrovoľníkom, ďakujem všetkým, ktorí sa modlili. **Prosím, pridajte ešte ďalšiu modlitbu, aby semienka zasiate počas tejto cesty, priniesli dobré ovocie. Modlime sa za to.**

Ďakujem.

Príhovor na konci generálnej audiencie:

„Zo srdca vítam slovenských veriacich. Osobitne pozdravujem účastníkov Pätnástej púte Ordinariátu ozbrojených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky. Drahí bratia a sestry, pred týždňom som ukončil Apoštolskú cestu do Budapešti a na Slovensko. Bola to púť modlitby, púť ku koreňom viery a púť nádeje pre všetkých. Po tejto ceste je v mojom srdci veľké „ďakujem“. Vďaka biskupom a občianskym autoritám, vďaka všetkým spolupracovníkom pri organizácii, vďaka všetkým, ktorí sa modlili. S dovolením, pridajte ešte jednu modlitbu, aby semiačka zasiate počas tejto cesty priniesli hojné ovocie.

Ďakujem!“

Zdroj: *Vatican News*, <https://www.vaticannews.va/sk/papez/news/2021-09/pri-generalnej-audiencii-sa-papez-hovoril-o-cetse-na-slovensko.html>

Zvýraznenia: *G. Sch.*